

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

**PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
Programul Operațional Capital Uman 2014-2020**

Axa prioritară 6: Educație și competențe

Obiective Specifice (O.S.) 6.2, 6.3, 6.4, 6.6

Prioritatea de investiții 10i: „Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, non formale și informale pentru reintegrarea în educație și formare”

Titlul proiectului: „Hai la școală! O șansă pentru viitor ”

Cod SMIS 2014+: POCU 74/6/18/106735

Beneficiar: INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN HUNEDOARA

**STRATEGIE COMUNĂ DE
ACȚIUNE LOCALĂ PE TERMEN
MEDIU ȘI LUNG, ÎN VEDEREA
SOLUȚIONĂRII PROBLEMELOR
GENERATE DE FENOMENUL DE
PĂRĂSIRE TIMPURIE A ȘCOLII,
LA NIVEL INDIVIDUAL ȘI LA
NIVELUL COMUNITĂȚII**

2021

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: Educație și competențe

Obiective Specifice (O.S.) 6.2, 6.3, 6.4, 6.6

Prioritatea de investiții 10i: „Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la cursuri de învățare formale, non formale și informale pentru reintegrarea în educație și formare”

Titlul proiectului: „**Hai la școală! O șansă pentru viitor**”

Cod SMIS 2014+: POCU 74/6/18/106735

Beneficiar: **INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN HUNEDOARA**

STRATEGIE COMUNĂ DE ACȚIUNE LOCALĂ PE TERMEN MEDIU ȘI LUNG, ÎN VEDEREA SOLUȚIONĂRII PROBLEMELOR GENERATE DE FENOMENUL DE PĂRĂSIRE TIMPURIE A ȘCOLII, LA NIVEL INDIVIDUAL ȘI LA NIVELUL COMUNITĂȚII

2021

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Au contribuit la realizarea acestei strategii:

1. Prof. Ilie Pârvan	– Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
2. Prof. Corina Virginia Popovici	– Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
3. Prof. dr. Mihaela Manolea	– Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara
4. Prof. dr. Maria Ștefănie	– Liceul Teoretic „Aurel Vlaicu” Orăștie
5. Rodica Mariana Peter	– Primăria Municipiului Vulcan
6. Maria Ivan	– Primăria Municipiului Vulcan
7. Prof. Adelina Pascu	– Asociația ALADIN Deva
8. Prof. Adriana Almășan	– Casa Corpului Didactic Hunedoara
9. Prof. Raluca Silvia Iacobescu	– Casa Corpului Didactic Hunedoara
10. Prof. Livia Vlad	– Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Hunedoara
11. Prof. Mihaela Carmen Balaci	– Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Hunedoara

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

CUPRINS

1. CUVANT ÎNAINTE	7
2. CONTEXTUL STRATEGIC.....	9
2.1. Contextul național.....	9
2.2. Contextul regional.....	18
2.3. Contextul județean.....	19
3. ANALIZA FENOMENULUI DE PĂRĂSIRE TIMPURIE A ȘCOLII	22
3.1. Fenomenul părăsirii timpurii a școlii	22
3.2. Cercetare sociologică privind fenomenul de părăsire timpurie a școlii	28
3.3. Cauzele care duc la apariția riscului abandonului școlar	31
4. DIRECȚII STRATEGICE - ACȚIUNI SPECIFICE.....	37
4.1. Asigurarea accesului la educație și o educație de calitate pentru toți copiii.....	37
4.2. Asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii	42
4.3. Reintegrarea în sistemul educațional a persoanelor care au părăsit timpuriu școala	47
4.4. Dezvoltarea sprijinului instituțional adecvat.....	50
5. MĂSURI, PROGRAME, PROIECTE CARE POT FI IMPLEMENTATE PENTRU PREVENIREA PĂRĂSIRII TIMPURII A ȘCOLII.....	51
5.1. Măsuri de prevenire	51
5.2. Măsuri de intervenție.....	51
5.3. Programe de compensare	52
6. SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR GENERATE DE FENOMENUL DE PĂRĂSIRE TIMPURIE A ȘCOLII LA NIVEL INDIVIDUAL ȘI LA NIVELUL COMUNITĂȚII	53
6.1. Garantarea accesului la educație și asigurarea de șanse egale pentru toți copiii .	53
6.2. Sprijinirea absolvirii învățământului obligatoriu de către toții copiii.....	60
6.3. Reintegrarea în sistemul de învățământ preuniversitar a persoanelor care au părăsit timpuriu școala.....	63
7. MODALITĂȚI DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A STRATEGIEI LA NIVEL JUDEȚEAN.....	66
BIBLIOGRAFIE.....	70
GLOSAR DE TERMENI	74

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

1. CUVANT ÎNAINTE

Abordarea fenomenului constă în elaborarea unei Strategii de acțiune locală în vederea soluționării problemelor generate de fenomenul de părăsire timpurie a școlii la nivel individual și la nivelul comunității.

De realizarea și implementarea acestei strategii, principalii responsabili, sunt semnatarii Acordului de Parteneriat nr. 247/06.05.2019, încheiat în cadrul subactivității A8.1 - Identificarea partenerilor sociali interesați de problematica abordată de proiect și semnarea unui acord comun de colaborare în vederea soluționării problemelor identificate, proiect Hai la școală! O șansă pentru viitor!, cod POCU/74/6/18/106735.

Obiectiv general al proiectului este: Dezvoltarea unui program integrat de educație pentru diminuarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii/ abandon școlar, atât prin prevenire și corectare cât și prin promovarea accesului egal la învățământ preșcolar, primar și secundar de calitate în județul Hunedoara, prin: măsuri de educație preventivă adresate unui număr de 800 de copii/elevi aflați în situație de risc de părăsire timpurie a școlii, prin metode și instrumente de educație corectivă de tip a doua șansă pentru 200 de persoane (care au părăsit timpuriu școala), prin îmbunătățirea competențelor a 260 cadre didactice care desfășoară activități educative adresate grupurilor cu risc educațional și prin creșterea nivelului de informare/conștientizare/implicare a comunității locale în ceea ce privește problematica abordată de proiect.

Această strategie este elaborată în cadrul *Activității A8. Dezvoltarea unui parteneriat între școli, autorități publice, angajatori locali și reprezentanți ai societății civile cu scopul asigurării sustenabilității din perspectiva instituțională, financiară și a responsabilității sociale, Subactivitatea A 8.2*. Elaborarea și implementarea unei strategii comune de acțiune pe termen mediu și lung în vederea îmbunătățirii aspectelor problematice abordate prin proiect și asigurării sustenabilității.

Obiectivul specific activității A8: Creșterea nivelului de informare, conștientizare și implicare a comunității locale din zonele de implementare a proiectului în ceea ce privește problema părăsirii timpurii a școlii și implicării părinților în îngrijirea și educarea copiilor, prin dezvoltarea unui parteneriat între școli, autorități publice, angajatori și reprezentanți ai societății civile și prin derularea unei campanii de informare și conștientizare la nivelul județului Hunedoara, astfel încât minim 1500 de persoane să conștientizeze riscurile părăsirii timpurii a școlii și importanța implicării parentale în creșterea și educarea copiilor.

Partenerii vor acționa în următoarele direcții de acțiune:

1. Asigurarea accesului la educație și o educație de calitate pentru toți copiii

Scopul central al acestei direcții este de a îmbunătăți, în mod substanțial, calitatea învățământului primar și secundar inferior. Aceste îmbunătățiri vor atrage după sine mai mulți elevi la școală determinându-i să rămână în școală.

Un rol important în implementarea acestei direcții îl are familia. Implicarea directă a familiilor cu copii până la 6 ani în programe de educație parentală și de

conștientizare a importanței educației timpurii reprezintă o necesitate pentru realizarea acestei direcții.

Famiiliile sunt responsabile de satisfacerea nevoilor elementare, fizice și sociale ale copiilor, în vederea unei dezvoltări sociale, emoționale și cognitive adecvate a acestora, contribuind, astfel, la succesul copilului în școală și în viață. Însă, acest fapt poate constitui o provocare copleșitoare pentru unele familii, mai ales atunci când se confruntă cu dificultăți economice, când domiciliul lor se găsește în comunități izolate, fără servicii și resurse adecvate, în comunități marginalizate din cauza culturii, a religiei sau a lipsei de educație și/sau experiență a părinților.

Sprijinirea familiilor în îndeplinirea rolului de parteneri în experiența educațională a copiilor lor reprezintă o parte esențială a eforturilor de îmbunătățire a rezultatelor copiilor.

Implicarea autorităților, comunității locale și a altor factori interesați de la nivel local, reprezintă, de asemenea, un factor indispensabil pentru a asigura sprijinul necesar înscrierii și retenției în sistemul de învățământ primar și secundar.

Asigurarea accesului la învățământ primar și secundar inferior de calitate a tuturor elevilor, romi, copii cu cerințe educaționale speciale și a celor din familii dezavantajate socio-economic, reprezintă o necesitate pentru reducerea fenomenului de abandon școlar.

2. Asigurarea finalizării studiilor obligatorii de către toți copiii.

Această direcție se va concentra pe îmbunătățirea retenției în sistemul de învățământ obligatoriu. O atenție specială va fi acordată instituțiilor de învățământ, claselor/nivelurilor de educație unde această problemă este acută. Această direcție va promova consolidarea, extinderea și personalizarea serviciilor de consiliere și introducerea mecanismelor de promovare a programelor educaționale remediale, centrate pe elev, în școli (de exemplu: Școală după Școală, Grădinița de vară etc.), precum și altor tipuri de programe de îmbunătățire a retenției în sistem.

Această direcție este proiectată să asigure succesul educațional al tuturor copiilor, inclusiv al copiilor din cadrul grupurilor marginalizate social și în situație de risc, asigurând accesul egal al acestora la oportunități, drepturi și servicii din domeniul educațional.

3. Reintegrarea persoanelor care au părăsit timpuriu școala în sistemul de educație.

Această direcție de acțiune are ca scop sprijinirea celor care au părăsit școala prematur să reintre în sistemul de educație și formare, oferindu-le trasee de reintegrare, prin care copiii și tinerii să dobândească calificările necesare pentru ocuparea unui post pe piața muncii.

4. Implementare, monitorizare și evaluarea strategiei comune de reducere a abandonului școlar la nivelul județului Hunedoara și la nivel Local.

Implementarea strategiei propuse va impune atât planificare, cât și coordonare între diferiții actori semnatari ai Acordului de Parteneriat nr. 247/06.05.2019.

2. CONTEXTUL STRATEGIC

2.1. Contextul național

Delimitări conceptuale și paradigme explicative. Abandonul școlar constă în decizia de a întrerupe parcursul școlar, înainte de finalizarea unui anumit nivel de învățământ. Există definiții ale abandonului școlar care îl asociază părăsirii timpurii a unui parcurs educativ, înainte de obținerea unei diplome.

Părăsirea timpurie a școlii (PTȘ) este definită în România ca procentul tinerilor cu vârste cuprinse între 18-24 de ani care au finalizat cel mult nivelul secundar inferior (echivalentul clasei a opta) și care nu mai urmează nicio altă formă de școlarizare sau formare profesională. În ultimii zece ani, rata de părăsire timpurie a școlii în România a scăzut constant iar România și-a propus să atingă ținta de 11,3% în 2022. Cea mai mare rată de părăsire timpurie a școlii a fost de 17,3% în 2013, plasând România în urma a numai patru țări cu rate ale părăsirii timpurii a școlii mai mari: Italia, Portugalia, Spania și Malta. Părăsirea timpurie a școlii are implicații sociale și economice importante. Părăsirea timpurii a școlii este un factor major care contribuie la excluderea socială ulterioară în viață. Tinerii care părăsesc prematur școala sunt mai predispuși riscului asociat șomajului sau al celui de a câștiga mai puțin odată ce găsesc un loc de muncă. Estimările legate de competențe necesare în Europa sugerează că, pe viitor, doar 1 din 10 locuri de muncă va putea fi accesat de o persoană care a părăsit timpuriu școala. Această problemă generează o serie de costuri publice și sociale, sub forma unor venituri și a unei creșteri economice mai mici, a unor venituri fiscale mai reduse și a unor costuri mai ridicate pentru serviciile publice, cum sunt cele din sănătate, justiție și plata prestațiilor sociale.

În contextul declinului rapid al populației, părăsirea timpurie a școlii va compromite perspectivele de creștere pe viitor ale României. România se confruntă cu provocări la nivelul populației, care necesită un echilibru între reformele de politică în educație și în economie. Populația României a scăzut semnificativ în ultimele două decenii, din cauza ratei scăzute a nașterilor și a emigrării, prin urmare, îmbătrânește rapid. Dacă se mențin previziunile actuale, numărul total al copiilor de vârstă școlară și al tinerilor va scădea cu 40% până în 2025. În contextul declinului demografic, amploarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii în România, relevă faptul că mulți tineri din rândul populației școlare părăsesc sistemul de învățământ fără a deține abilitățile și formarea solicitate pe piața muncii. O dată aflați în incapacitatea de a se angaja, mulți tineri abandonează piața muncii, ceea ce determină scăderea contribuției acestora la creșterea economică a țării. Mesajul este clar: o țară a cărei rată de părăsire timpurie a școlii este ridicată, se va confrunta cu probleme legate de forța de muncă și șomaj, de coeziune socială și de competitivitate în general. Reducerea părăsirii timpurii a școlii este esențială pentru atingerea mai multor obiective europene și naționale cheie. Este important să fie luate în considerare obiectivele identificate de strategia Europa 2020: creștere inteligentă, prin îmbunătățirea nivelurilor de educație și formare și

creștere incluzivă, prin sublinierea părăsirii timpurii a școlii, ca factor de risc major pentru șomaj, sărăcie și excluziune socială. Inclusiv obiectivul de creștere susținută, care pune accent pe eficiența resurselor, sustenabilitatea și competitivitatea mediului este afectat de părăsirea timpurie a școlii, care va compromite competitivitatea oricărei economii dacă nu este ținută sub control. Îmbunătățirea abilităților cetățenilor și reducerea părăsirii timpurii a școlii continuă să fie prioritățile cheie ale României. România susține principiul egalității de șanse în educație, indiferent de caracteristicile individuale. În acest sens, provocarea țării este de a îmbunătăți performanța educațională în rândul tuturor copiilor pentru a satisface cerințele unei economii bazate pe cunoaștere.

Cauzele părăsirii timpurii sunt multiple și diverse: lipsa accesibilității în general și a adaptării rezonabile în învățământ, lipsa tehnologiilor de acces și a tehnologiilor și dispozitivelor asistative în procesul de învățământ, insuficiența serviciilor de sprijin oferite, lipsa transportului adaptat, slaba conștientizare a familiei cu privire la importanța dezvoltării potențialului copilului/tânărului cu dizabilități, atitudini discriminatorii sau negative cu privire la incluziunea școlară a copiilor și tinerilor cu dizabilități și/sau cerințe educative speciale și altele. În România, părăsirea timpurie a școlii predomină mai ales în rândul anumitor grupuri aflate în situație de risc, în special tineri din comunitățile rurale, tineri provenind din familii cu venituri modeste, romi și alte minorități și elevi care au repetat cel puțin un an sau care au abandonat școala. Părăsirea timpurie a școlii este o problemă pregnantă, mai ales în mediul rural. La nivelul învățământului secundar, rata de abandon a fost de 1,5 ori mai mare în școlile din mediul rural, decât în cele din mediul urban. Elevii săraci rămân în urma celor mai înstăriți, iar accesul lor la învățământul secundar superior și post-secundar este limitat. Această discrepanță conține și un factor spațial important, din moment ce o mare parte dintre familiile sărace provin din două dintre cele mai sărace regiuni: nord-estul și sud-vestul României. Elevii de etnie romă se află în situație de risc din cauza condițiilor precare de trai și a sărăciei; situația este și mai gravă pentru fetele de etnie romă, în parte din cauza tradițiilor culturale. Cu toate acestea, lipsa unor statistici de încredere privind situația romilor în general este un obstacol important pentru estimarea corectă a magnitudinii acestei probleme. Elevii cu cerințe educaționale speciale și elevii din alte minorități sunt, și ei, în situație specială de risc de părăsire timpurie a școlii. Ratele de repetenție, unul dintre cei mai importanți predictorii ai părăsirii timpurii a școlii sunt mari în România, mai ales în rândul băieților și al elevilor din mediul rural din școlile din învățământul secundar inferior.

Ratele de abandon școlar constituie o problemă serioasă. Rata de părăsire timpurie a școlii aproape s-a dublat în rândul elevilor din învățământul profesional și tehnic între anii școlari 2018-2019 și 2019-2020. Această creștere este explicată, în mare parte, de criza financiară. Un efect a fost demotivarea elevilor cu performanțe scăzute, care s-au confruntat cu un risc mai mare de a abandona școala, decât de a finaliza programul de studii în care erau deja înscriși și, acest fapt, a contribuit la creșterea procentului de tineri șomeri, neînscriși în nicio formă de educație sau formare (numiți și NEET). Elevii din România părăsesc timpuriu școala din diferite motive, inclusiv a unor factori de natură personală, familială, școlară și socială. Datele internaționale privind părăsirea timpurie a școlii indică faptul că, în mod tipic, există mai

mult de un factor care determină tinerii să părăsească timpuriu școala. În general, este rezultatul unui proces progresiv și cumulativ de scădere a implicării. Din punct de vedere al cererii, părăsirea timpurie a școlii poate fi declanșată de: probleme personale, de sănătate sau emoționale etc. cu care se confruntă tinerii. Totodată, părăsirea timpurie a școlii poate fi asociată cu mediile cu probleme socio-economice sau familiale ale elevilor. În cazul unora dintre tineri, costul de oportunitate de a rămâne în școală este prea mare și, în acest context, pornesc în căutarea unui loc de muncă sau a altor oportunități specifice în afara școlii. Factorii privind oferta explică, de asemenea, fenomenul de părăsire timpurie a școlii. Accesul limitat la învățământul de calitate sau la forma de studiu preferată îi poate determina pe tineri să abandoneze. Problemele cu mediul școlar sau disciplinele de studiu, în special relația cu cadrele didactice și cu alți elevi sunt, de asemenea, importante. Actorii interesați la nivel central, regional și local conștientizează problematica părăsirii timpurii a școlii, dar activitățile de guvernare și coordonare ale acestora rămân o provocare. Ministerul Educației (ME) este actorul cheie, atât în formularea, cât și în implementarea politicii, cu toate că numeroase instituții sunt implicate în implementarea intervențiilor privind părăsirea timpurie a școlii, inclusiv alte ministere, inspectoratele școlare județene, școlile, ONG-urile, autoritățile administrație publice locale și alte instituții. Răspunsurile acestor instituții rămân în mare parte necoordonate și interacționează prin rețele complexe, ad-hoc. Numeroase activități privind părăsirea timpurie a școlii au fost implementate de ME (OI POSDRU) în perioada de programare anterioară prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POS DRU) și ele vor servi drept lecții importante în vederea proiectării runde următoare de programe privind părăsirea timpurie a școlii. Cu toate acestea, este limpede că părăsirea timpurie a școlii impune un răspuns pe termen lung, un angajament susținut, alături de o coordonare puternică din partea tuturor actorilor cheie.

Este necesară și o strategie locală pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii, pentru a asigura o abordare coerentă și coordonată, concomitent cu atingerea țintelor ambițioase ale agendei naționale și ale strategiei Europa 2020. Conform recomandărilor Consiliului European, o strategie completă pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii ar trebui să combine măsuri de prevenire, intervenție și compensare și să se concentreze, mai ales, pe intervenții la nivelul școlilor și al elevilor. Măsurile de prevenire sunt menite să reducă riscul de părăsire timpurie a școlii înainte de debutul problemei, prin asigurarea unei baze solide, timpurii, copiilor, în vederea dezvoltării potențialului și înlesnirii procesului de integrare în mediul școlar. Măsurile de intervenție au rolul de a preveni și/sau corecta fenomenul părăsirii timpurii a școlii prin îmbunătățirea calității educației și formării profesionale la nivelul instituțiilor de învățământ, prin reacționarea la semnele de avertizare timpurie și prin furnizarea de sprijin specific elevilor sau grupurilor aflate în situație de risc de părăsirea timpurie a școlii. Măsurile de compensare sunt menite să îi sprijine pe cei care au părăsit școala timpuriu pentru a reveni în educație, oferind rute de reinsertie în învățământ, de formare profesională și de dobândire a unei calificări.

Strategia propusă are în vedere, în principal, grupurile care sunt supuse celui mai mare risc de a părăsi timpuriu școala. După cum am menționat mai sus, câteva grupuri sunt supuse unui risc ridicat de părăsire timpurie a școlii, pornind de la o combinație de

factori cerere-ofertă. Grupurile vizate, în principal, de această Strategie includ: copii și tineri care se vor încadra în grupa de vârstă 18-24 de ani; copii și tineri din familii cu statut socio-economic scăzut (sărace); copii și tineri din zonele rurale; și copii și tineri romi și alte grupuri marginalizate sau subreprezentate. Orice strategie care eșuează în prioritizarea sprijinului pentru aceste grupuri riscă să compromită obiectivul de a reduce părăsirea timpurie a școlii în România. Cu toate acestea, Strategia își propune să sprijine și intervențiile care se adresează altor grupuri țintă, în afara celor principale. Prioritizarea sprijinului acordat diferitelor grupuri țintă este lăsată în sarcina acelor profesioniști și actori interesați, care vor asigura implementarea corespunzătoare a Strategiei și, mai important, sustenabilitatea rezultatelor acesteia în viitor. Împreună, ei sunt partenerii care vor asigura succesul Strategiei. La nivel local, acest grup include cadre didactice, directori de școală, consilieri și mediatori, părinți, asistenți sociali, instructori și tutori, reprezentanți ai ONG-urilor și membri ai comunităților.

Această Strategie pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii propune asigurarea accesului unui număr crescut de elevi, dincolo de finalizarea învățământului secundar inferior, ajungând cel puțin la finalizarea învățământului obligatoriu. Prin urmare, Strategia își propune să asigure accesul fiecărui copil la o formă de învățământ sau formare profesională, cel puțin până la vârsta de 16 ani și absolvirea clasei a 10-a. Acțiunile propuse în cadrul actualei strategii au fost selectate pe baza datelor concrete, eficienței, fezabilității și alinierii cu prioritățile guvernului și ale CE. Toate programele reprezentative și măsurile de prevenire, intervenție și compensare respective, descrise în document, au fost selectate pe baza datelor concrete din România și din alte țări, care și-au dovedit eficiența în reducerea părăsirii timpurii a școlii. Mai mult, aceste programe și măsuri au fost identificate ca fiind fezabile, în contextul politic și instituțional românesc și local și sunt alinate priorităților guvernului și agendei naționale.

La nivelul sistemului românesc de învățământ, elevii sunt declarați în abandon școlar și scoși din evidențele școlare după trei ani de la renunțarea la frecventarea studiilor, perioadă în care elevul are timp să-și reia și continue studiile. Pe de altă parte, indicatorul folosit la nivel național pentru a avea o imagine asupra acestui fenomen, prezentat anual în raportul cu privire la Starea sistemului național de învățământ, este determinat pe baza metodei intrare – ieșire, conform metodologiei Institutului Național de Statistică (INS). Abandonul școlar și părăsirea timpurie a sistemului de educație reprezintă fenomene distincte; primul se referă la elevii care renunță să mai frecventeze școala (într-un anumit nivel de învățământ), în timp ce al doilea se referă la tinerii cu vârste cuprinse între 18-24 de ani care au terminat cel mult clasa a VIII-a și care au abandonat școala fără a mai urma altă formă de școlarizare sau formare profesională.

Prevenirea abandonului școlar constă în ansamblul de măsuri în domeniul educației, a condițiilor socio-economice, de utilizare a timpului liber, de facilitare a comunicării, de modelare a comportamentului, de ameliorare a condițiilor de mediu, luat în scopul diminuării (înlăturării) factorilor de risc și de întărire a factorilor de protecție.

Perspectivile teoretice și de cercetare contemporane pot fi grupate în trei mari paradigme explicative ale fenomenului de abandon școlar:

1. Paradigma psihosocială consideră că persoanele care abandonează școala diferă de cele care își finalizează studiile în ceea ce privește unul sau mai

multe atribute psihosociale sau trăsături de personalitate precum: motivația, inteligența, imaginea de sine, agresivitatea.

2. Paradigma interacționistă interpretează abandonul ca pe o consecință a interacțiunii dintre caracteristicile individuale ale elevilor și cele ale mediului educațional, în care include actori sociali precum colegii, profesorii, părinții ș.a.
3. Paradigma constrângerii externe afirmă că abandonul școlar nu este atât un produs al sărăciei, cât un produs al presiunii unor factori de mediu pe care individul nu-i poate controla, factori precum starea de sănătate sau obligațiile familiale și profesionale.

Literatura de specialitate contemporană evidențiază două perspective explicative dihotomice cu privire la responsabilitatea apariției abandonului școlar:

1. Perspectiva tradiționalistă atribuie întreaga responsabilitate a abandonului școlar elevilor; termenul drop-out, caracteristic acestei perspective, sugerează că decizia de a abandona școala, independentă și definitivă, îi aparține individului.
2. Perspectiva excluderii atribuie responsabilitatea apariției abandonului școlar instituției școlare; această perspectivă pornește de la premisa că un număr relativ mare de elevi sunt „expulzați” din școală (push-out) din cauza experiențelor traumatizante de eșec și frustrare trăite în mediul școlar iar variabilele conexe statutului școlar, determinat de performanțele școlare ale elevilor, sunt văzute ca fiind simptomele și nu cauze directe ale abandonului școlar.

Următoarele repere legislative sunt foarte relevante în ceea ce privește abordarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii:

- Legislația internațională:
  - Strategia U.E. Europa 2020 din 3.03.2010/Bruxelles privind creșterea inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii;
- Legislația națională primară:
  - Legea Educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;
  - Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor;
  - Ordinul M.E.C. nr. 5447/2020 privind aprobarea Regulamentului cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar, cu modificările și completările ulterioare;
  - O.M.E.C.T.S. nr. 5555/2011 privind Regulamentul de organizare și funcționare a Centrului Județean de Resurse și Asistentă Educațională

Repere legislative - Legislația secundară:

- Strategia pentru Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii în România;
- Strategia Națională privind Protecția și Promovarea Drepturilor Copiilor, 2014-2020;
- Strategia Națională pentru Protecția, Integrarea și Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități, 2014-2020;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

- Strategia Națională pentru incluziunea socială a cetățenilor români de etnie romă, 2012-2020.

În iunie 2015, Guvernul a aprobat Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, document programatic ce conține mecanisme și măsuri care urmează să fie implementate până în 2020, în scopul reducerii procentului tinerilor cu vârsta între 18-24 de ani care au finalizat cel mult clasa a opta și nu urmează nicio altă formă de școlarizare sau formare profesională. Obiectivul Strategiei este reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii cu șase procente, de la 17,3% în 2013 la 11,3% în 2020, atingând astfel ținta asumată de România în cadrul Strategiei Europa 2020.

Prosperitatea viitoare a Europei depinde în mare măsură de tinerii săi. Prin intermediul Strategiei Europa 2020, Uniunea Europeană vizează să sprijine mai bine tinerii și să le permită să își dezvolte din plin talentele în propriul lor interes, dar și în beneficiul economiei și societății. Unul din obiectivele principale convenite de Consiliul European este de a reduce procentul de tineri care părăsesc timpuriu școala sub 10% și de a asigura că cel puțin 40% din tânăra generație dispune de o diplomă de învățământ superior sau de un echivalent al acesteia. Îmbunătățirea rezultatelor școlare ale tinerilor răspunde în același timp obiectivului de „creștere inteligentă”, îmbunătățind nivelurile de competență ale elevilor prin abordarea unuia din cei mai importanți factori de risc pentru șomaj și sărăcie. Educația reprezintă, pentru orice societate, vectorul dezvoltării durabile. Dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității prin formare inițială și continuă, pentru o piață a muncii flexibilă și globalizată, reprezintă obiectivele majore ale dezvoltării fiecărei națiuni.

Economia competitivă, consolidarea democrației și societatea cunoașterii impun, alături de cele 4 instrumente cognitive care alcătuiesc tradițional alfabetizarea de bază (abilități de comunicare, scriere, citire și calcul matematic), dobândirea unor noi competențe: alfabetizarea digitală și informațională, cultura și civilizația tehnologică, comunicarea în limbi moderne de largă circulație, cultura și conduita civică, cetățenia democratică, gândirea critică, capacitatea de adaptare la situații noi, competențe antreprenoriale, lucrul în echipă, interesul pentru dezvoltarea personală și învățarea continuă. În contextul actual, guvernul, organismele și organizațiile internaționale consideră educația unul dintre cele mai eficiente mijloace de ridicare a standardelor de viață, de diminuare și prevenire a diferitor fenomene cu impact negativ asupra copiilor și tinerilor (abandon școlar, corupție, infraționalitate juvenilă, delincvență, muncă ilegală,) și de a oferi alternative pentru soluționarea situațiilor de criză, ca: sărăcie, excluziune socială, discriminare, acces limitat la informație etc.

Există studii comparative relevante asupra accepțiunii conceptului de "abandon școlar" în sistemele educaționale europene și sistemul educațional românesc. Din această perspectivă, abandonul școlar este unul din conceptele care, prin caracteristicile lui cantitative și calitative, oferă o imagine mult mai nuanțată asupra definirii, înțelegerii și operării cu ceea ce experții domeniului educației numesc "acces la educație, participare și progres școlar și social".

Din datele de care dispunem, rata anuală a abandonului școlar se învârtă în jurul cifrei de 1%, cu extensii la 45%, diferențele valorice fiind identificate în funcție de ciclul școlar (primar, gimnaziu), de zonele de reședință (urban, rural), de sex (fete, băieți) de zona geografică (dezavantajate economic și social. Există extensii ale valorii ratei de

UNIUNEA EUROPEANĂ

abandon sunt sesizabile, mai ales, în rândul copiilor rromi (45% după informațiile oferite la Conferința OSCE din 2001 de la București, valori relative datorită absenței unor date primare reale despre această etnie). Părăsirea timpurie a școlii este așadar un factor major care contribuie la excluderea socială ulterioară în viață. Tinerii care părăsesc prematur școala sunt mai predispuși riscului asociat șomajului sau al celui de a câștiga mai puțin odată ce găsesc un loc de muncă.

România a înregistrat unele dintre cele mai mari rate de creștere economică din Europa la mijlocul anilor 2000, cu mai mulți ani de creștere economică puternică, însoțită de o creștere rapidă a cheltuielilor guvernamentale. În perioada 2003-2008, creșterea economică a depășit 6,5%. În același timp, cheltuielile publice au crescut și ele pe fondul alegerilor parlamentare și prezidențiale. Cheltuielile cu salariile din sectorul public și transferurile pentru protecția socială au crescut de la 51% în 2015, la aproape trei sferturi din veniturile fiscale, în 2019, menținându-se în acest interval la aproximativ 32% din PIB. Între 2015 și 2019 cheltuielile cu salarizarea în sectorul public au crescut cu 2,1%, de la 7,4 la 9,5% din PIB, deoarece atât salariile în termeni reali, cât și numărul de angajați au crescut. Cu toate acestea, economia României a fost serios afectată de criza financiară globală care a început în 2008. Economia țării a suferit semnificativ în 2009, forțând guvernul să se împrumute masiv pentru a menține stabilitatea financiară. Managementul macroeconomic solid din timpul crizei financiare globale din 2008-2009 a avut a urmărit îmbunătățirea perspectivelor de redresare economică ale României. Pentru a reface viabilitatea macroeconomică pe termen mediu a României, Guvernul a implementat un pachet de austeritate în a doua jumătate a anului 2010, care a inclus reducerea salariilor din sectorul public cu 25%, reducerea anumitor pensii de tip non-contributiv și a altor beneficii cu 15% și majorarea ratei TVA cu 5 puncte procentuale, de la 19 la 24%. Deficitul general guvernamental a scăzut de la 9% din PIB în 2009, la 5,2% în 2011, atingând nivelul țintă de 3% din PIB în 2012, conform cerințelor Procedurii de deficit excesiv a UE (PDE).

Cheltuielile cu protecția socială, inclusiv asistența socială, au crescut povara asupra bugetului, dublându-i mărimea relativă între 2000 și 2008, de la 1,4 la 2,9% din PIB. Prin urmare, în prezent, serviciile publice ar trebui să fie supuse unor reduceri succesive, deși creșterea sectorului public este puțin probabilă în perioada următoare. Fenomenul de părăsire timpurie a școlii pune o presiune în plus pe sistemul serviciilor publice, afectându-l în mod negativ pe termen mediu și lung.

Deși a cunoscut un declin dramatic, între 2000 și 2010, rata sărăciei din România continuă să fie printre cele mai ridicate din UE. Rata sărăciei a scăzut de la 36% în 2010 la 5,7% în 2018 și, ulterior, la 4,4% în 2019, ca urmare a creșterii cheltuielilor cu protecția și asigurările sociale. O mare parte a populației sărace se găsește în două dintre cele mai sărace regiuni: nord-estul și sud-vestul României. Regiunea de vest este mai înstărită decât cea din est și mai bine integrată în lanțurile de aprovizionare din vestul Europei. Sărăcia afectează acut anumite categorii demografice, inclusiv minoritățile etnice. Un studiu din 2015 al Băncii Mondiale a arătat că cea mai defavorizată categorie este cea a cetățenilor de etnie romă, în rândul acestora rata sărăciei ajungând chiar și la 67%. Peste 50% dintre cetățenii de etnie romă și 60% dintre comunitățile rome trăiesc cu mai puțin de 3,3 euro/zi, iar 21% cu mai puțin de 1,65 euro/zi. În același timp, marea majoritate a comunităților rome (74%) au probleme grave legate de sursele de venit, iar

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

23% nu sunt conectate la energie electrică și/sau apă curentă. În mod previzibil, situația afectează în mod direct oportunitățile sociale și economice disponibile copiilor de etnie romă.¹

În ansamblu, economia românească încă întâmpină probleme legate de nivelul redus al ocupării și al participării forței de muncă. Probleme deosebite apar din cauza ratei scăzute de ocupare a forței de muncă – 63%, care este printre cele mai scăzute din UE. Cu toate că aceasta a rămas relativ constantă, ea a scăzut ușor în ultimii ani. Ținta națională Europa 2020 privind ocuparea forței de muncă este de 70% pentru populația cu vârste între 20-64 de ani (rata actuală din România este de 63,8%, iar ținta regională UE este de 75%). Pentru România, participarea scăzută a forței de muncă se referă la persoane cu vârstă de muncă necuprinse în forța de muncă și care nu contribuie la creșterea economică. Absorbția scăzută a fondurilor UE disponibile în ultima perioadă de programare a arătat că România trebuie să pună în continuare accentul pe consolidarea capacității de implementare a guvernului. Activitățile de audit și evaluările recente au evidențiat o serie de blocaje instituționale și procedurale care se traduc în nevoia critică de a consolida capacitatea țării de a absorbi fondurile UE disponibile. Până în iunie 2013, rata de absorbție a ajuns la 26,2% și, apoi, a crescut la 33,47% la finalul anului 2013, iar în luna martie 2015, rata de absorbție a Fondurilor Europene Structurale și de Coeziune a fost de 53% din totalul fondurilor disponibile. Au fost implementate o serie de măsuri strategice pentru a crește rata de absorbție, inclusiv crearea unui Minister al Fondurilor Europene (acum Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene).

Alocarea de Fonduri de Coeziune UE pentru România în perioada de programare 2014-2020, a fost de 22,99 miliarde de euro. Alocarea indicativă totală pentru Obiectivul Tematic numărul 10–Investiții în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții este de 1.654.073.699 euro, iar acest obiectiv încorporează viitoarele intervenții FSEI în domeniile: reducerea părăsirii timpurii a școlii, creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții, la educația terțiară și la învățământul profesional și tehnic (ÎPT).

În contextul declinului rapid al populației, părăsirea timpurie a școlii va compromite perspectivele de creștere pe viitor ale României. România se confruntă cu provocări la nivelul populației, care necesită un echilibru între reformele de politică în educație și în economie. Populația României a scăzut semnificativ în ultimele două decenii, din cauza ratei scăzute a nașterilor și a emigrării, și îmbătrânește rapid. Dacă se mențin previziunile actuale, numărul total al copiilor de vârstă școlară și al tinerilor va scădea cu 40% până în 2025. În contextul declinului demografic, amploarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii în România, relevă faptul că mulți tineri din rândul populației școlare părăsesc sistemul de învățământ fără a deține abilitățile și formarea solicitate pe piața muncii. O dată aflați în incapacitatea de a se angaja, mulți tineri abandonează piața muncii, ceea ce determină scăderea contribuției acestora la creșterea economică a țării. Reducerea PTȘ este esențială pentru atingerea mai multor obiective europene și naționale cheie. Este important să fie luate în considerare obiectivele

¹ România: Strategia de Parteneriat de Țară (2014-2018), 14 noiembrie 2013. 6 Cifrele din acest paragraf și informații suplimentare pot fi consultate în raportul Europa 2020 România: Politici bazate pe date concrete pentru productivitate, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea competențelor (Banca Mondială, 2013).

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

identificate de strategia Europa 2020: creștere inteligentă, prin îmbunătățirea nivelurilor de educație și formare și creștere incluzivă, prin sublinierea părăsirii timpurii a școlii ca factor de risc major pentru șomaj, sărăcie și excluziune socială. Inclusiv obiectivul de creștere susținută, care pune accent pe eficiența resurselor, sustenabilitatea și competitivitatea mediului este afectat de părăsirea timpurie a școlii, care va compromite competitivitatea oricărei economii dacă nu este ținută sub control. Îmbunătățirea abilităților cetățenilor și reducerea părăsirii timpurii a școlii continuă să fie prioritățile cheie ale României. România susține principiul egalității de șanse în educație, indiferent de caracteristicile individuale. În acest sens, provocarea țării este de a îmbunătăți performanța educațională în rândul tuturor copiilor pentru a satisface cerințele unei economii bazate pe cunoaștere.

Copilul reprezintă una dintre categoriile de populație puternic dezavantajate din societatea românească actuală, care a acumulat multe probleme și riscuri grave pe termen mediu și lung. Comparativ cu generația adultă, mai mulți copii trăiesc în condiții precare material și social. Pe fondul unor erori ale politicilor din perioada socialistă, insuficiența sistemului de protecție din prima perioadă a tranziției a agravat situația. Relansarea efortului public în domeniul social depinde de resursele financiare disponibile dar și de construcția instituțională.²

O societate incluzivă social pentru întreaga populație și în mod special pentru copil reprezintă un obiectiv esențial în perspectiva integrării în Uniunea Europeană. Instituțiile publice implicate în protecția copilului împreună cu organizațiile neguvernamentale și chiar cu parteneri economici privați au inițiat în ultima perioadă programe care indică o nouă abordare. Legea protecției copilului reprezintă un argument pentru această nouă direcție. Abandonul școlar reprezintă conduita de evaziune definitivă ce constă în încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ, indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete sau înaintea încheierii ciclului de studiu început. Din punct de vedere economic, abandonul școlar reprezintă un indicator al eficienței sistemului școlar astfel încât, dacă indicele de abandon este mai mare atunci sistemul școlar respectiv este ineficient. În general cei care abandonează școala nu mai sunt reprimiți ulterior în aceeași instituție educativă și nu sunt înscriși într-un program de școlarizare alternativ. Rata abandonului școlar se stabilește ca raport procentual între numărul elevilor înscriși și numărul absolvenților.

Această Strategie pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii își propune să asigure accesul fiecărui copil la o formă de învățământ sau formare profesională, cel puțin până la vârsta de 16 ani și absolvirea clasei a 10-a. Programele reprezentative încorporează măsuri diferite de prevenire, intervenție și compensare, care sunt descrise în detaliu în documentul principal. Programele reprezentative au fost selectate pe baza datelor concrete, eficienței, fezabilității și alinierii cu prioritățile guvernului și ale CE. Toate programele reprezentative și măsurile de prevenire, intervenție și compensare

² Sursa: Rezultatele finale ale Recensământului Populației și al Gospodăriilor 2011, Institutul Național de Statistică, 2013 http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2013/07/REZULTATE-DEFINITIVE-RPL_2011.pdf

respective, descrise în document, au fost selectate pe baza datelor concrete din România și din alte țări, care și-au dovedit eficiența în reducerea părăsirii timpurii a școlii.

Îngrijorător este și următorul aspect: nu numai că populația școlară a României se diminuează din cauza ratei scăzute a nașterilor și a emigrării, ci și din cauza numărului mare de elevi care părăsesc timpuriu sistemul de învățământ, fără a dobândi competențele și formarea adecvate, necesare tranziției spre piața muncii. În rândul tinerilor, inactivitatea este strâns legată de rezultatele școlare slabe, de apartenența etnică (etnia romă) și de rezidența în mediul rural. Ratele de șomaj indică faptul că cea mai mare parte a tinerilor șomeri (cei sub 25 de ani) se regăsește în următoarele categorii ocupaționale: muncitori necalificați în ferme, muncitori în industria prelucrătoare și în construcții civile. Mai mult, există și alte domenii ocupaționale în care majoritatea șomerilor sunt tineri: mecanici/tehnicieni, economiști, asistenți medicali generaliști, tehnicieni în domeniul ingineriei, electricieni și ingineri energeticieni. Venitul Minim de Inserție, ca o formă de beneficiu de asistență socială, garantată prin lege specială, este retras când beneficiarii găsesc un loc de muncă; din această cauză, cei care beneficiază de acest ajutor sunt reticenți în căutarea și acceptarea unui loc de muncă. În plus, există lipsuri în reglementările legislative privind piața muncii, care descurajează munca și impun bariere în angajarea femeilor, a persoanelor tinere sau în vârstă și a persoanelor aparținând minorităților etnice.³

În ciuda multipleror inițiative existente la nivel național, ratele inactivității tinerilor cu vârste între 15-24 de ani din România, în special în rândul femeilor, sunt printre cele mai ridicate din UE și din alte economii în curs de dezvoltare. Ratele tinerilor care sunt șomeri, neînscriși în nicio formă de educație sau formare (numiți adesea NEET) se încadrează în sfera celor din țările din sudul Europei; Bulgaria fiind situată cel mai rău în UE. Șomajul în rândul tinerilor în România este deosebit de mare, în raport cu șomajul în rândul adulților, care este mai mic, comparativ cu alte țări UE.

2.2. Contextul regional

În regiunea Vest, din care face parte județul Hunedoara, se constată faptul că băieții abandonează școala într-un număr mai ridicat decât fetele, iar în zonele rurale doar 36% din copii merg la școală, arată datele INS. Rata abandonului a înregistrat valori mai mari pentru băieți, atât în învățământul primar și gimnazial, în învățământul secundar superior (liceal și profesional) cât și în învățământul postliceal. Abandonul școlar se manifestă cel mai evident în învățământul postliceal, rata celor care părăsesc sistemul de educație fiind de 9,7% (9,7% în cazul fetelor, respectiv 9,8% în cazul băieților), spun experții INS.⁴

Regiunea Vest înregistrează în ultimii ani, la fel ca majoritatea regiunilor țării și ea o scădere a ratei abandonului școlar, potrivit datelor INS analizate de Edupedu.ro. O rată a abandonului mai mică în mediul rural, de 2,6% și de 3,3% în mediul urban.

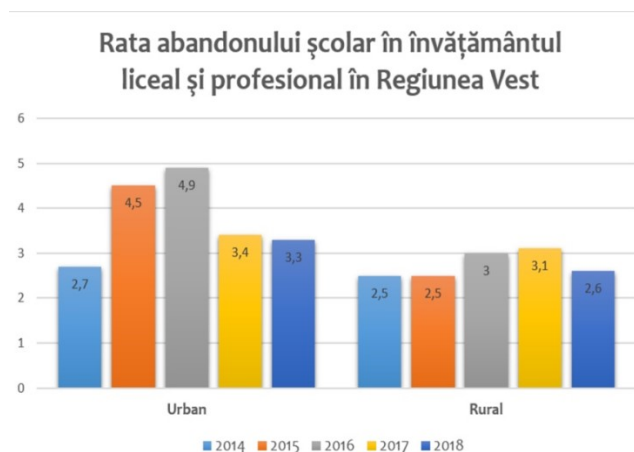
³ Sursa: „Europa 2020 România: Politici bazate pe date concrete pentru productivitate, ocuparea forței de muncă și dezvoltarea competențelor”, Banca Mondială 2013.

⁴ Eurostat; Romania Insider, 2 mai 2013.

Regiunea Vest are în componență județele Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș. Peste 109.000 de elevi de liceu au abandonat școala între 2016 și 2020, potrivit datelor publicate de Ministerul Educației și analizate de Edupedu.ro. Numărul este echivalentul populației unui oraș ca Suceava. Este vorba despre elevi cu vârste între 15 și 18 ani care nu au mai terminat învățământul liceal, la filierele teoretică, tehnologică și vocațională.

Rata abandonului școlar în învățământul liceal și profesional în regiunea Vest poate fi pusă în evidență prin următorul grafic:

2.3. Contextul județean

Fenomenul de părăsire timpurie a școlii predomină în rândul unor grupuri aflate în situație de risc, cum ar fi tinerii din comunitățile rurale, tinerii provenind din familii cu venituri modeste, romi și alte minorități, precum și elevii care au repetat cel puțin un an sau care au abandonat școala. Părăsirea timpurie a școlii are implicații sociale și economice importante.

La nivelul județului Hunedoara s-au derulat diverse activități strategice pentru prevenirea și diminuarea abandonului școlar: conturarea unei strategii coerente pe termen lung și scurt, implicarea în proiecte POSDRU/POCU pe problematica abandonului școlar, realizarea constantă de studii centrate pe analiza abandonului școlar în județul Hunedoara, implementarea unor planuri de măsuri, monitorizarea realizării indicatorilor propuși, conceperea și implementarea unor programe de măsuri remediale și analiza rezultatelor finale.

Direcțiile de acțiune/Țintele strategice ale Inspectoratului Școlar Județean Hunedoara pentru prevenirea și reducerea abandonului școlar:

- Asigurarea accesului tuturor copiilor/elevilor la serviciile educaționale:
  - Creșterea calității educației în toate mediile rezidențiale;
  - Asigurarea accesului tuturor copiilor de vârstă preșcolară și școlară din județ la educație, inclusiv a celor din zonele izolate; eliminarea oricăror forme de discriminare și segregare;
  - Implementarea măsurilor legislative și organizatorice pentru cuprinderea tuturor copiilor de vârstă școlară în clasa pregătitoare;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

- Credibilizarea învățământului tehnic și profesional;
- Promovarea și eficientizarea serviciilor educaționale pentru copiii cu cerințe educaționale speciale;
- Reintegrarea în sistemul educațional a persoanelor care au părăsit timpuriu școala:
  - Eficientizarea rețelei școlare, care să corespundă nevoilor reale ale comunității locale și ale societății în general;
  - Dezvoltarea parteneriatului interinstituțional pentru identificarea persoanelor care au părăsit timpuriu școala și care îndeplinesc condițiile de vârstă pentru cuprinderea în sistemul educațional;
  - Asigurarea unei oferte adecvate de programe educaționale de tipul A doua șansă;
- Dezvoltarea autonomiei instituționale prin implementarea unor măsuri și acțiuni de prevenire și reducere a abandonului școlar:
  - Asigurarea consultanței și sprijinirea managerilor unităților de învățământ, în vederea dezvoltării parteneriatelor active cu autoritățile și comunitatea locală pentru prevenirea abandonului școlar;
  - Implicarea reprezentanților autorităților locale și ai altor instituții din comunitatea locală în proiecte educaționale ce au ca scop prevenirea și reducerea abandonului școlar;
  - Dezvoltarea de programe și servicii de asistență psihopedagogică la nivelul unităților de învățământ din mediul rural;
- Formarea continuă a personalului didactic pentru promovarea practicilor educaționale specifice prevenirii abandonului școlar:
  - Abordarea problematicei abandonului școlar în activitățile de formare continuă;
  - Susținerea cercetării științifice, didactico-pedagogice și de specialitate, a colaborării cu mediul academic universitar, în scopul realizării de diagnoze, analize și a elaborării unor strategii educaționale relevante pentru prevenirea și reducerea fenomenului abandonului școlar;
- Formarea părinților pentru conștientizarea rolului de beneficiari indirecti ai educației:
  - Crearea de oportunități pentru dezvoltarea rolului de partener educativ al părinților;
  - Extinderea în mediul rural a proiectelor educaționale de tip Școala părinților.

2.3.1. Monitorizarea abandonului școlar la nivelul județului

La nivelul județului, s-a realizat o monitorizare privind abandonul școlar care a vizat următoarele obiective: monitorizarea situației privind riscul de abandon școlar la nivelul județului Hunedoara oferirea unei diagnoze privind cauzele de manifestare a fenomenului de părăsire timpurie a școlii, identificarea factorilor care generează o rată

scăzută de retenție a elevilor în sistemul școlar; identificarea unor măsuri eficiente privind prevenirea și combaterea abandonului; evidențierea riscurilor asociate acestui fenomen, a consecințelor negative ale practicilor pasive, nonintervenționiste.

Grupul țintă - Pentru identificarea situațiilor de abandon școlar respectiv risc de abandon școlar, grupul țintă a cuprins toate unitățile de învățământ de la nivelul județului.

Etapele de derulare:

1. Elaborarea instrumentului de analiză statistică a datelor;
2. Aplicarea instrumentului;
3. Centralizarea datelor;
4. Elaborarea concluziilor;
5. Analiza și interpretarea datelor.

La nivelul județului, conform datelor centralizate, au fost identificate unități școlare care au un număr mare de elevi aflați în risc de abandon, în această situație fiind un număr de 964 copii. Aceste date au permis realizarea unei situații reale a riscului de abandon școlar, care evidențiază faptul că acest fenomen are dimensiuni mai importante în zonele sărace ale județului.

Monitorizarea realizată la nivelul județului Hunedoara, privind abandonul școlar a vizat așadar, următoarele obiective:

- monitorizarea situației privind riscul de abandon școlar la nivelul județului și oferirea unei diagnoze privind cauzele de manifestare a fenomenului de părăsire timpurie a școlii;
- identificarea factorilor care generează o rată scăzută de retenție a elevilor în sistemul școlar;
- identificarea unor măsuri eficiente privind prevenirea și combaterea abandonului;
- evidențierea riscurilor asociate acestui fenomen, a consecințelor negative ale practicilor pasive, nonintervenționiste.

Fenomenul de părăsire timpurie a școlii predomină în rândul unor grupuri aflate în situație de risc, cum ar fi tinerii din comunitățile rurale, tinerii provenind din familii cu venituri modeste, romi și alte minorități, precum și elevii care au repetat cel puțin un an sau care au abandonat școala. Părăsirea timpurie a școlii are implicații sociale și economice importante.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

3. ANALIZA FENOMENULUI DE PĂRĂSIRE TIMPURIE A ȘCOLII

3.1. Fenomenul părăsirii timpurii a școlii

Abordarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii constă în elaborarea unei strategii de programe și proiecte educative școlare și extrașcolare destinate să ridice rata participării școlare și să faciliteze integrarea copiilor care au abandonat școala. De realizarea și implementarea acestor strategii, principalii responsabili, sunt inspectoratele școlare județene și administrațiile publice locale, care vor acționa în următoarele direcții:

- a. Domeniul de competență:
  - respectarea legislației în vigoare referitoare la drepturile copiilor - elevilor aparținând categoriilor sociale marginalizate din rațiuni diverse: economice, etnice, confesionale, defavorizate geografic etc. de a participa la instruire instituțională și educație în conformitate cu principiile Constituției României, a documentelor programatice în vigoare și a celor internaționale la care România este parte;
  - elaborarea proiectelor de acte normative privind învățământul destinat acestor categorii de elevi;
  - elaborarea și monitorizarea programelor sau proiectelor ME având acest obiectiv;
  - punerea în aplicare a convențiilor de colaborare cu partenerii strategici ai ministerului;
  - respectarea prevederilor convențiilor și acordurilor semnate de România cu organisme, instituții internaționale, în elaborarea și implementarea activităților specifice populației - țintă.
- b. Răspund de aplicarea legislației în vigoare, privind accesul egal la educație și învățământ a categoriilor sus-amintite. Modul de organizare al învățământului cu această destinație:
  - rețea, școlarizare, încadrare;
  - crearea bazei de date pentru elaborarea actelor normative specifice acestui tip de învățământ.
- c. Organizează, coordonează, elaborează și redactează elemente de strategia formării inițiale și continue a cadrelor didactice din învățământul cu această destinație, precum și metodologia aplicării acestor strategii.
- d. Colaborează cu toate direcțiile generale în probleme ce vizează învățământul pentru elevii aflați în situații marginale; ministerele a căror activitate are tangență cu problemele sus amintite; instituții neguvernamentale interne și externe; agenți de finanțare interni sau externi; organizațiile minorităților naționale sau ale societății civile interesate de problematica copiilor aflați în situații de excluziune.

Problematika educației copiilor, elevilor sau tinerilor care se regăsesc în grupurile populaționale școlare dezavantajate sau aflate în situații de risc constituie una din "provocările" cu care se confruntă mediile politice, socio-economice, culturale sau civice din România. Din acest punct de vedere, apariția strategiilor guvernamentale în domeniu, ca documente programatice (Strategia pentru Îmbunătățirea Situației Rromilor, Programul Național Anti-sărăcie, acte normative pentru eliminarea oricăror forme de discriminare, a rasismului și xenofobiei, reglementări privind statutul persoanelor care au dobândit statut de refugiat în România etc.) reprezintă suportul normativ pentru elaborarea politicilor educaționale adecvate și concretizarea lor prin programe/proiecte inițiate și implementate de către ministerul de resort - prin direcția sa specializată - în parteneriat cu diverse organisme interesate în problematica sus-amintită.

Asigurarea educației de bază și cea secundară au scopul de:

1. a-i sprijini pe tineri în descoperirea și valorificarea propriilor disponibilități intelectuale, afective și fizice, necesare fie continuării studiilor, fie integrării armonioase în viața societății;
2. implementarea noilor educații care presupune elaborarea unor strategii pedagogice și sociale destinate, în mod special, segmentului populațional care interesează;
3. pătrunderea în programele școlare și universitare sub forma unor recomandări sau module de studiu independente, difuzate prin sistemele de comunicare moderne: TV, radio
4. implicarea educației interculturale în programele educaționale ca alternative proiectate în diferitele formule pedagogice: module de instruire complementară (formală - nonformală), ghiduri, îndrumări metodologice, lucrări fundamentale despre problemele mari ale lumii contemporane. Școala trebuie să construiască și să consolideze un set de valori stabile și coerente (profesionalism, cinste, corectitudine, dreptate socială) și conduite favorabile unui stil de viață sănătos."

Copilul reprezintă una dintre categoriile de populație puternic dezavantajate din societatea românească actuală, care a acumulat multe probleme și riscuri grave pe termen mediu și lung. Comparativ cu generația adultă, mai mulți copii trăiesc în condiții precare material și social. Pe fondul unor erori ale politicilor din perioada socialistă, insuficiența sistemului de protecție din prima perioadă a tranziției a agravat situația. Relansarea efortului public în domeniul social depinde de resursele financiare disponibile dar și de construcția instituțională. O societate incluzivă social pentru întreaga populație și în mod special pentru copil reprezintă un obiectiv esențial în perspectiva integrării în Uniunea Europeană. Instituțiile publice implicate în protecția copilului împreună cu organizațiile neguvernamentale și chiar cu parteneri economici privați au inițiat în ultima perioadă programe care indică o nouă abordare. Legea protecției copilului reprezintă un argument pentru această nouă direcție. Abandonul școlar reprezintă conduita de evaziune definitivă ce constă în încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ, indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete sau înaintea încheierii ciclului de studiu început. Din punct de vedere economic, abandonul școlar reprezintă

UNIUNEA EUROPEANĂ

un indicator al eficienței sistemului școlar astfel încât, dacă indicele de abandon este mai mare atunci sistemul școlar respectiv este inefficient. În general cei care abandonează școala nu mai sunt reprimiți ulterior în aceeași instituție educativă și nu sunt înscriși într-un program de școlarizare alternativă. Rata abandonului școlar se stabilește ca raport procentual între numărul elevilor înscriși și numărul absolvenților. Dacă până în anul 1990 în România nu s-a vorbit despre abandon școlar sau neșcolarizare, sistemul neacceptând eșecul școlar ca pe o realitate, nu același lucru s-a întâmplat după căderea sistemului comunist. Din păcate această problemă nu a constituit o prioritate după 1990. Abandonul școlar creează condițiile eșecului integrării sociale, în sensul că reduce semnificativ șansele autorealizării în domeniile de activitate legitime. Eșecul în a-și realiza o educație școlară completă se asociază cu perspectivele ocupaționale și economice limitate, detașarea de valorile societății și de instituțiile ei și cu o scădere a venitului personal de-a lungul întregii vieți. Din 2000, rata europeană medie de părăsire timpurie a școlii s-a diminuat cu 3,2 puncte procentuale, dar progresele au fost insuficiente pentru a atinge obiectivul de reducere cu 10% până în 2010, astfel cum a fost adoptat inițial de Consiliul European. În plus, această medie maschează disparități importante între statele membre. Șapte state membre au realizat deja obiectivul de 10%, în timp ce alte trei au rate superioare procentului de 30%. Cu privire la performanța relativă a statelor membre, există totuși motive de a fi optimiști. Din 2000, cu excepția a trei state membre, toate statele și-au redus rata de părăsire timpurie a școlii, unele într-un mod extrem de semnificativ. Ultimele date în ceea ce privește rata abandonului și rata de părăsire timpurie a sistemului de educație, la nivel național, releva faptul că după 10 ani de creștere, în ultimii doi ani școlari s-a înregistrat pentru prima dată o scădere a ratei abandonului școlar. La finalul anului 2008 - 2009, rata abandonului în învățământul primar și gimnazial a fost de 1,7% (1,4% în primar și, respectiv 1,9% în gimnaziu), în ușoară scădere față de anul anterior. Se păstrează o valoare mai ridicată a abandonului în mediul rural, față de mediul urban (în special la nivelul învățământului gimnazial).⁵

Părăsirea timpurie a școlii are implicații sociale și economice importante. PTȘ este un factor major care contribuie la excluziunea socială ulterioară a individului. Estimările legate de competențele necesare ocupării unui loc de muncă în Europa sugerează că, pe viitor, doar 1 din 10 locuri de muncă va putea fi accesat de o persoană care a părăsit timpuriu școala. Tinerii care părăsesc prematur școala sunt mai predispuși să suporte riscul de a deveni șomeri sau de a câștiga mai puțin, odată ce găsesc un loc de muncă. Iar această problemă generează o serie de costuri publice și sociale suplimentare, sub forma unor costuri mai ridicate pentru serviciile publice, cum sunt cele din sănătate, justiție și plata prestațiilor sociale, venituri individuale și o creștere economică mai mică, precum și venituri fiscale mai reduse. Costurile unei astfel de excluziuni au fost estimate, în unele țări, pe baza analizei costurilor sociale și economice majore la nivel de individ și societate și, în acest context, costurile persoanelor care au părăsit timpuriu școala au ajuns, pe durata vieții, la 1-2 milioane euro per persoană. Mesajul este clar: O țară a cărei rată PTȘ este ridicată, va avea

⁵ Finanțarea sistemului de învățământ preuniversitar pe baza standardelor de cost. Institutul de Științe ale Educației, UNICEF România, 2013.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 - 2020.

probleme privind ocuparea forței de muncă, coeziunea socială și competitivitatea în general. Estimările de cost pentru durata vieții au fost estimate în Olanda la 1,8 milioane de euro, în Finlanda la 1,1 milioane de euro și în Irlanda la 1,2 milioane.

Reducerea PTȘ este esențială pentru atingerea mai multor obiective cheie din strategia Europa 2020. Este important să fie luate în considerare ambele obiective: de „creștere inteligentă”, prin îmbunătățirea nivelurilor de educație și formare, și de „creștere incluzivă”, prin evidențierea PTȘ ca factor de risc major pentru șomaj, sărăcie și excluziune socială. Chiar și obiectivul de creștere susținută, care pune accentul pe eficiența resurselor, sustenabilitatea și competitivitatea mediului, este afectat de PTȘ, care va compromite competitivitatea oricărei economii, dacă nu este ținută sub control. Ținta UE pentru 2020 este de reducerea procentului celor care părăsesc timpuriu școala la mai puțin de 10%, țintă care nu va fi atinsă urmărind tendințele actuale. Țintele naționale au stabilit o rată mai realistă, de 11,3% a procentului celor care părăsesc timpuriu școala, țintă care să fie atinsă până în 2020, dar chiar și această țintă pare o provocare.

Țintele educaționale europene:

- (i) reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii sub 10% (ținta PNR a României: 11,3%);
- (ii) cel puțin 40% din populația cu vârste între 30-34 de ani să finalizeze educația terțiară (ținta PNR a României: 26,7%).

Una dintre principalele priorități ale României continuă să fie îmbunătățirea competențelor populației și reducerea părăsirii timpurii a școlii. România susține principiul egalității de șanse în educație, indiferent de caracteristicile individuale: dizabilități fizice sau mentale, mediul cultural sau socio-economic, limba maternă, originea etnică, zona de origine îndepărtată geografic, printre altele. La nivel european, îmbunătățirea calității și creșterea investițiilor în învățământ, inclusiv în învățământul profesional și tehnic, creșterea participării școlare la toate nivelurile învățământ, precum și o mai mare mobilitate educațională și profesională a elevilor, studenților și a cadrelor didactice ar trebui să reprezinte, conform Comisiei Europene, priorități cheie ale statelor membre, pentru atingerea celor două obiective stabilite în Strategia Europa 2020 pentru domeniul educației. O altă provocare importantă este îmbunătățirea rezultatelor pe care le au elevii români la materii cheie și alinierea acestora la rezultatele înregistrate în prezent în majoritatea statelor europene.

În acest sens, provocarea României constă în capacitatea de îmbunătățire a performanței educaționale actuale, în vederea satisfacerii cerințelor unei economii bazate pe cunoaștere, a creșterii calității proceselor de predare și învățare și a eficienței sistemului. PTȘ este mai ridicată în rândul băieților, decât al fetelor, la fiecare nivel de învățământ, cu excepția învățământului profesional și tehnic. Actorii interesați la nivel central, regional și local de domeniul educațional sunt conștienți de provocarea pe care o declanșează PTȘ și au luat măsuri pentru soluționarea aspectelor pe care le incumbă această provocare, prin conceperea și implementarea unor programe educaționale, în special prin cele implementate de ME (OI POSDRU) în perioada de programare anterioară (2007-2013), prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU). Cu toate că aceste activități oferă lecții importante privind PTȘ, pentru proiectarea următoarei runde de programe, există numeroase alte instituții

implicate în inițiativele privind PTȘ. Răspunsurile acestor instituții rămân necoordonate, în mare parte, ele interacționând prin intermediul unor rețele ad-hoc, complexe. PTȘ impune un răspuns pe termen lung, un angajament susținut, alături de o coordonare puternică din partea tuturor actorilor cheie.

O serie de instituții cheie la nivel central, regional și local sunt implicate, într-o măsură mai mică sau mai mare, în formularea și implementarea de politici privind PTȘ. Astfel:

La nivel central:

Ministerul Educației (ME) este actorul principal, atât în formularea, cât și în implementarea politicilor privind PTȘ, prin implicarea a două dintre direcțiile generale importante din structura sa, respectiv: - Direcția Generală Învățământ Preuniversitar (DGEÎP), care are un rol esențial în definirea liniilor directoare, programarea și monitorizarea de politici la nivel național; - Direcția Generală Management și Rețea Școlară (DGMRȘ), care monitorizează și evaluează managementul inspectoratelor, al școlilor și al Caselor Corpului Didactic la nivel preuniversitar. În plus, există instituții publice de interes național care lucrează în subordinea MECS, printre care următoarele: Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Preuniversitar (ARACIP), care evaluează calitatea programelor educaționale și de instruire și autorizează funcționarea instituțiilor de educație preuniversitare. Această instituție este responsabilă cu monitorizarea performanței și cartografierea rezultatelor educaționale în relație cu factorii sociali și economici (sărăcie, origine etnică, statut profesional, etc.), aspecte care sunt importante pentru țintirea intervențiilor la nivel regional și comunitar. Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic (CNDIPT), care elaborează politicile generale pentru ÎPT, inclusiv liniile directoare generale pentru școli, curriculumul de specialitate și calificările profesionale și care gestionează și coordonează elaborarea conținutului programei și definirea competențelor specifice în ÎPT. Institutul de Științe ale Educației, care oferă sprijin științific și analitic factorilor de decizie și celor care participă la elaborarea de politici în sectorul educație (minister, unități de învățământ, cadre didactice, copii și elevi, părinți/ tutori, tineri și adulți). Un număr de ministere joacă un rol important în abordarea factorilor multipli care influențează PTȘ. Între acestea se numără Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârștnice (MMFPSPS), care joacă un rol important în oferirea de sprijin financiar familiilor din grupurile aflate în situație de risc, prin intermediul Agențiilor Județene pentru Plăți și Inspecție Socială (AJPIS) și implementează un proces de verificare încrucișată prin intermediul inspectorilor săi sociali, al inspectorilor de muncă și al agențiilor județene/a municipiului București pentru plăți și inspecție socială, aflate în subordinea Agenției Naționale pentru Plăți și Inspecție Socială (ANPIS).

La nivel local:

Inspectoratele Școlare Județene (ISJ), care joacă un rol cheie în reprezentarea **ME** la nivel local și în asigurarea implementării politicilor naționale. ISJ urmăresc inițiativele referitoare la activitățile de prevenire, intervenție și compensare legate de reducerea PTȘ; asigură monitorizarea sistematică a planurilor de acțiune agreeate, a rezultatelor propuse și asigură sprijin școlilor în inițiativa lor de a preveni, de a lua măsuri sau de a compensa PTȘ. Casele Corpului Didactic, care oferă formare profesională continuă pentru cadrele didactice din sistemul de învățământ preuniversitar. Fiecare județ are o

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

Casă a Corpului Didactic care colaborează îndeaproape cu Inspectoratul Școlar Județean, cu școlile și cu cadrele didactice din acel județ. Centrele Județene de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE), care coordonează, monitorizează și evaluează serviciile educaționale furnizate de instituțiile de învățământ preuniversitar, pe baza unor criterii metodologice și științifice; participă la formarea cadrelor didactice și evaluează specialiștii în educație și mediatorii școlari care oferă servicii educaționale în cadrul acestor centre. Școlile reprezintă principala entitate responsabilă cu implementarea programelor educaționale, lucrând direct cu elevii și cu părinții. Instituțiile nonguvernamentale (ONG-uri), care au participat în proiecte finanțate de UE prin POSDRU, între 2007 și 2013, și au implementat activități de prevenire și corectare a PTȘ. Între aceste ONG-uri se numără și Roma Education Fund România, Fundația Copiii Noștri, Salvați Copiii România, Romani-Criss, Fundația Copii în Dificultate, World Vision România etc. Aceste instituții continuă să fie, și în continuare, foarte active în acest domeniu. Autoritățile administrație publice locale joacă un rol important în suplimentarea finanțării către școli și funcționează ca parteneri valoroși ai Inspectoratelor Școlare Județene, responsabili pentru facilitățile școlare și înlăturarea obstacolelor în calea accesului la educație. Actorii cheie interesați interacționează prin intermediul unei rețele complexe de legături, care rămân ad-hoc ca natură și care nu beneficiază de acțiuni coordonate și de o colaborare structurată pentru abordarea PTȘ. Lipsa schimbului de informații și inconsistența colectării și raportării datelor sunt obstacole serioase în formularea de politici și programe pentru reducerea PTȘ, bazate pe date concrete. Deficiențele legate de schimbul de informații și luarea de decizii bazate pe date concrete includ, printre altele:

Diferite ministere care colectează date relevante pentru PTȘ au în vedere doar nevoile lor particulare de informații și, prin urmare, datele colectate prin aceste eforturi pot servi doar scopurilor pentru care au fost inițial colectate. Nevoile de informații ale altor utilizatori necesită uneori colectarea de date noi. Prin urmare, de obicei este dificil de a răspunde nevoilor informaționale ale altor părți, din cadrul sau din afara sistemului de învățământ (inclusiv organisme oficiale, directori de școală, asociații profesionale, ONG-uri, cadre didactice etc.).

Datele sunt adesea furnizate separat către agenții diferite, chiar dacă seturile de date se bazează pe aceleași date individuale (dezagregate). În acest fel, crește sarcina administrativă a entităților raportoare, atât pentru că este necesară o agregare a datelor primare, dar și pentru că această sarcină este repetitivă.

Regulile de proprietate a datelor limitează utilizarea optimă a informațiilor disponibile. Unele organisme dețin date parțiale, dar nu există un organism care să dețină toate datele, iar obținerea accesului la date noi, de la alte agenții sau departamente, poate implica proceduri complicate și perioade lungi de așteptare.

Datele agregate sunt mai dificil de verificat. Uneori, datele raportate către diferite agenții pot ridica întrebări și este nevoie de un efort substanțial pentru a stabili dacă este sau nu vorba de o eroare și, mai ales, de a indica unde a apărut eroarea. Acest lucru creează redundanță și date contradictorii.

Lipsa schimbului de informații nu numai că îngreunează elaborarea și implementarea de politici și programe pe bază de date concrete, dar este și o omisiune costisitoare. Beneficiile care pot fi obținute prin unificarea sau, cel puțin, prin

colaborarea în colectarea și analiza datelor și în asigurarea faptului că toate ministerele și departamentele au baze de date interoperabile ar produce economii semnificative, care ar putea finanța programele necesare. Colaborarea și cooperarea între departamente nu se oprește la schimbul de informații. Este necesară o abordare complexă pentru soluționarea problemelor naționale, care depășește portofoliul unui singur ministru. În cazul ratei ridicate a PTS, nu este o problemă cu care se confruntă doar ME. Aceasta problemă implică o serie de alte ministere, agenții, autorități ale administrației publice locale, grupuri ale societății civile și alte organizații. Ca atare, colaborarea pentru a soluționa această provocare este o necesitate.

3.2. Cercetare sociologică privind fenomenul de părăsire timpurie a școlii

Principalele grupuri aflate în situație de risc de părăsire timpurie a școlii în România sunt minoritățile și alte grupuri marginalizate. Conform studiilor recente, principalele motive ale abandonului școlar, identificate atât de actorii educaționali, dar și de familii, sunt direct asociate dificultăților financiare. Populația de etnie romă este cea mai vulnerabilă în fața acestora, iar situația este cu atât mai gravă în cazul fetelor de etnie romă, din cauza condițiilor de trai precare și a tradițiilor.

Cercetările recente au arătat că, din 597 de copii de etnie romă (cu vârste între 7-11 ani), din familii cu cel puțin un copil în afara școlii, aproape jumătate dintre ei (44,2%) nu participă la niciun program de educație sau formare profesională. Conform recensământului din 2011, 14% din populația de etnie romă este analfabetă, comparativ cu 1% din rândul altor minorități sau români și numai 9% au terminat liceul, comparativ cu 39% din rândul altor comunități sau români.

Lipsa datelor statistice oficiale fiabile privind situația romilor, în general, și participarea romilor la educație, în particular, este un obstacol important în estimarea corectă a magnitudinii acestei probleme și a tendințelor actuale. Factorii culturali sunt parțial responsabili de această problemă, deoarece persoanelor de etnie romă le este dificil să se identifice drept romi, fără a se confrunța cu situații de discriminare. Estimările experților plasează numărul romilor ca fiind mult mai mare, comparativ cu raportările oficiale: conform datelor Consiliului Europei, în 2010, populația de etnie romă din România a fost estimată între 1.200.000 și 2.500.000 (adică între 6-12% din totalul populației). Mai mult, datele anchetei forței de muncă în gospodăria UNDP/BM/CE (2011) indică faptul că mai mult de o treime (37%) din populația de etnie romă din România are sub 15 ani, în contrast puternic cu profilul demografic de îmbătrânire a populației din România.

Raportul Raxen (2009) pentru România a arătat că segregarea teritorială este strâns corelată cu părăsirea timpurie a școlii, participarea scăzută pe piața muncii și costurile ridicate ale altor servicii (transportul public, sănătatea etc.). Romii sunt în special vulnerabili la acest tip de segregare. Studiul regional privind situația romilor (2011) a arătat că majoritatea gospodăriilor rome, 56%, sunt dispuse în așezări în care etnia dominantă este cea romă.

Între 2000-2006, aproximativ 10.300 dintre elevii romi din România au beneficiat de măsuri afirmative (locuri rezervate romilor în învățământul secundar și în

învățământul profesional și tehnic) și aproximativ 1.420 de elevi au beneficiat de locuri speciale în universități. După cum a mai fost menționat în acest raport, obstacolele cheie în fața succesului lor apar cu mult înaintea acestor cicluri de învățământ, existând un număr disproporționat de mare de romi care nu au frecventat niciodată școala sau care au abandonat înainte de finalizarea învățământului secundar inferior.

O altă categorie important expusă riscului de părăsire timpurie a școlii este cea a copiilor din comunitățile rurale. Părăsirea timpurie a școlii în România este, în mare parte, o problemă pregnantă, mai ales în mediul rural. Valoarea medie a indicatorului PTȘ pentru regiunea București-Ilfov se află deja sub ținta europeană impusă, ceea ce nu este deloc surprinzător, având în vedere numărul relativ scăzut al populației rurale, procentul ridicat al gospodăriilor cu valori ale veniturilor peste medie, precum și proximitatea capitalei care prezintă cea mai diversificată ofertă educațională.

Există câteva studii recente care trec în revistă factorii determinanți ai părăsirii timpurii a școlii în zonele rurale; totuși, performanța scăzută a sistemului educațional în zonele rurale este studiată de peste un deceniu. La sfârșitul anilor 1990, elevii din zonele rurale din România erau de opt ori mai supuși riscului de a primi calificativul „insuficient” la testele obligatorii la științe, în comparație cu colegii lor din zonele urbane.

Chiar dacă aproape jumătate dintre copiii cu vârstă școlară locuiesc în zonele rurale, ei reprezintă doar aproximativ 24% dintre elevii din învățământul secundar superior. Rata de abandon școlar a fost de 1,5 ori mai mare în zonele rurale decât în cele urbane. Peste 25% dintre persoanele din zonele rurale au finalizat învățământul primar sau nu au finalizat niciun ciclu de educație formală, în timp ce, în zonele urbane, numai 2,6% au niveluri similare de educație.

Guvernul României a inițiat acțiuni coordonate încă din anul 2003 pentru a soluționa această problemă și pentru a sprijini accesul la un învățământ de calitate pentru elevii din zonele rurale, prin îmbunătățirea condițiilor de predare-învățare și dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, promovarea programelor de inovare la nivel de școală, consolidarea legăturilor între școli și comunități și consolidarea capacității autorităților centrale și locale de a monitoriza rezultatele, de a disemina informația și de a propune strategii și politici pentru o mai bună învățare.

Aceste politici s-au dovedit a fi eficiente în aproximativ 10 ani, perioadă în care s-au înregistrat o serie de rezultate pozitive:

- (i) procentul elevilor din mediul rural care au luat note peste 9 la examenul de Capacitate/Evaluare națională la sfârșitul clasei a VIII-a s-a triplat, de la 2,4 în 2003 la 8,1% în 2009;
- (ii) discrepanța rural-urban a elevilor cu note peste 7 la Capacitate/Evaluare națională la sfârșitul clasei a VIII-a a scăzut, de la 16,5 în 2003 la 13,8% în 2009;
- (iii) numărul elevilor din mediul rural care au continuat studiile gimnaziale a crescut cu aproape 16%;
- (iv) peste 40.000 de cadre didactice și-au îmbunătățit abilitățile, prin intermediul unui program de dezvoltare profesională desfășurat în intervalul 2003-2009, la nivel de școală, în timp ce 3.090 de cadre didactice și-au îmbunătățit abilitățile prin învățământ la distanță.

Criza economică recentă a adus însă noi provocări: probleme privind accesul la nivelul învățământului secundar superior și impactul crizei economice asupra veniturilor familiilor din mediul rural, însemnând costuri de transport și alte costuri directe și indirecte de școlarizare mai greu de suportat.

O altă categorie relevantă pentru înțelegerea fenomenului de părăsire timpurie a școlii este cea a elevilor care repetă sau care abandonează școala. Conform statisticilor INS privind înscrierile pentru 2010, 1.970.916 de elevi erau înscriși în învățământul obligatoriu, respectiv până la clasa a X-a. Totuși, aceleași statistici indică și faptul că 173.356 de elevi cu vârstă corespunzătoare parcurgerii învățământului obligatoriu nu sunt înscriși în sistemul de educație, ceea ce reprezintă 16,1% din totalul populației de elevi; în cazul în care nu se implementează măsuri active, în mod aproape cert acești copii vor contribui la creșterea numărului celor care părăsesc timpuriu școala în momentul în care ajung la vârsta de 18-24 de ani. Acești copii din afara sistemului de educație sunt aproape egal distribuiți între învățământul primar, secundar inferior și secundar superior (clasele a IX-a și a X-a). Mulți factori afectează finalizarea studiilor, printre aceștia se numără și riscul de abandon al elevilor cu rezultate slabe sau a celor cu vârsta mai mare pentru nivelul la care sunt înscriși. Astfel de copii și tineri vor contribui în mod cert la numărul celor care părăsesc timpuriu școala, în special cei care au repetat de mai multe ori sau cei care nu s-au înscris la vârsta potrivită.

O categorie de asemenea relevantă pentru abordarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii sunt copiii/tinerii cu cerințe educative speciale. România a organizat, în mod tradițional, servicii de învățământ special în școli specializate (învățământ special). Începând cu 1998, au fost implementate o serie de măsuri în vederea integrării acestor copii în învățământul de masă. Prin urmare, numărul total de elevi înscriși în învățământul special a scăzut cu 60%, de la 55.237 în 1998, la 25.902 în 2012/13. În același timp, numărul copiilor cu cerințe educaționale speciale înscriși în învățământul de masă a crescut, ajungând la 17.388 de elevi în 2019/2020. Mai mult, conform datelor ME, există 5.191 de elevi cu certificare pentru învățământul special, care nu primesc sprijin educațional individualizat (cel mai probabil din cauza numărului insuficient de cadre didactice de sprijin) și 1.137 de elevi care beneficiază de servicii educaționale la domiciliu. Cu toate acestea, nu există informații oficiale disponibile cu privire la numărul copiilor din această categorie care nu frecventează școala; prin urmare, este dificil de estimat numărul real al persoanelor cu cerințe educaționale speciale din rândul celor care părăsesc timpuriu școala. Este important să subliniem că desființarea școlilor de arte și meserii a afectat serios numărul elevilor cu CES înscriși în învățământul profesional special, acest număr scăzând de la 12.468 de elevi în 2000, la 2.094 în 2010, ajungând la 1.628 în 2019.

Finanțarea școlarizării elevilor cu cerințe educaționale speciale, înscriși în învățământul de masă, nu a fost adaptată costurilor suplimentare cu noile cadre didactice și asistenți, echipamente și materiale adecvate pentru creșterea accesibilității și pentru modificarea claselor. Prin urmare, eventualele beneficii de care s-ar putea bucura copiii cu cerințe educaționale speciale, prin încadrarea în învățământul de masă, sunt semnificativ reduse de lipsa de atenție față de nevoile lor speciale.

3.3. Cauzele care duc la apariția riscului abandonului școlar

Cauzele abandonului școlar sunt multiple, poate fi vorba fie de inadaptarea elevului la activitatea de învățare, fie de inadaptarea școlii la factorii interni (psihologici) și/sau externi (socioeconomici, socioculturali) ai copilului.

Copilul are nevoie de suport emoțional susținut, de siguranță și de apartenență la grup. Orice dezechilibru al stării emoționale a copilului îl dezorientează și îl descurajează atunci când trebuie să depună un efort semnificativ în ceea ce privește activitățile școlare. Un copil care resimte un disconfort în plan fizic, psihic sau emoțional poate manifesta, la un moment dat, tendința de a abandona școala. Plecarea părintelui/părinților la muncă în străinătate este un stresor semnificativ ce poate avea un impact negativ asupra echilibrului emoțional al copilului determinându-l în mod indirect să abandoneze școala.

Copilul care abandonează școala poate fi descris astfel:

- îi lipsește motivația școlară;
- are dificultăți de învățare;
- are o rată a absenteismului mare;
- are rezultate școlare slabe;
- are imagine de sine scăzută;
- este izolat față de colegi;
- îi lipsesc achizițiile în zona autocunoașterii;
- este incapabil să se adapteze la mediul școlar;
- are o lipsă reală a unui suport școlar;
- manifestă dezechilibru emoțional survenit în urma absenței părinților de acasă sau a lipsei unui control parental;
- cerințe educaționale speciale;
- stare de sănătate precară;
- manifestă comportamente deviante (agresivitate fizică și verbală, tendința de vagabondaj, vandalism, consum de tutun, alcool sau alte substanțe interzise);
- provine din medii sociale sărace;
- nefrecventarea grădiniței;
- lipsa unui model educațional din familie.

Pentru fiecare copil, părintele sau persoana în grija căruia se află copilul sunt primii „profesori”. Adulții care îngrijesc copilul trebuie să știe că prin implicarea în educația și formarea copilului pun bazele de care acesta are nevoie pentru a se dezvolta și a-și construi un viitor de succes. Familia poate contribui la reducerea ratei de abandon școlar prin:

Cauzele pentru care tinerii părăsesc timpuriu educația și formarea sunt extrem de individuale. Cu toate acestea, este posibilă identificarea anumitor caracteristici recurente. Părăsirea timpurie a școlii este strâns legată de un mediu dezavantajat din punct de vedere socio-economic și de un nivel scăzut de educație. Copiii unor părinți cu un nivel scăzut de educație și proveniți dintr-un mediu dezavantajat din punct de vedere social au o predispoziție mai ridicată decât alți tineri să părăsească educația și formarea înainte de absolvirea ciclului de învățământ secundar. Unele grupuri din societate sunt în special afectate de părăsirea timpurie a școlii, în special persoanele provenite din

medii socio-economice cu venituri mai scăzute și grupuri vulnerabile, cum ar fi tinerii proveniți din centre de asistență socială și persoanele cu handicap sau cu deficiențe mentale sau care au alte nevoi educaționale speciale. Această rată este încă și mai ridicată pentru populațiile rrom, care au tendința de a se număra printre membrii societății cei mai expuși excluziunii din punct de vedere social. Aceste grupuri au tendința de a se confrunta cu un sprijin familial mai slab, de a fi supuse unei discriminări în sistemul educațional și de a avea un acces mai limitat la oportunitățile de învățare informală și nonformală în afara școlărității obligatorii. Părăsirea timpurie a școlii este influențată de factori educativi, de situații individuale și de condiții socio-economice. Este mai curând un proces decât un eveniment izolat. Este vorba de un proces care începe adesea în cursul educației primare, cu primele eșecuri școlare și cu o distanțare crescândă față de școală. Tranzițiile între școli și între diferite niveluri de educație sunt în special dificile pentru elevii amenințați de riscul de părăsire timpurie a școlii. Abandonul școlar este în România o problemă socială din ce în ce mai gravă. Cauzele abandonului școlar sunt multiple, acesta reprezentând o expresie și o rezultată a unei duble situații de inadaptare. Este vorba, pe de o parte, despre „inadaptarea elevului la activitatea de învățare realizată în mediul școlar dar și extrașcolar” și, pe de altă parte, despre „inadaptarea școlii la factorii interni (biologici, psihologici) și externi (socioeconomici, socio-culturali)”. Fiecare abandon are o istorie personală și socială legată de modul cum se aplică diferențiat principiul dezvoltării. Abandonul este produsul mai multor factori cauzali aflați într-o anumită configurație pedagogică, psihologică și socială care determină la rândul ei mai multe consecințe imediate dar și de durată.

Astfel, pot fi structurate următoarele categorii de cauze:

I. Cauze ce țin de condiția socioeconomică a familiei

a) situația materială - De cele mai multe ori principalul motiv al abandonului școlar este sărăcia. Copiii care trăiesc în familii sărace au șanse mici de a-și însuși o educație școlară completă, deoarece datorită situației materiale precare, părinții nu pot asigura copiilor cele necesare pentru școală: caiete, cărți, ghiozdane, pixuri dar și îmbrăcăminte sau hrană.

b) relațiile în familie - Mulți dintre copii sunt victime nu doar ale sărăciei, ci și ale angajării lor în munci gospodărești, persistența modelului cultural al gospodăriei țărănești, în care copiii sunt factor activ de sprijin în familie (în special în mediul rural și în familiile de rromi).

c) dezinteresul părinților - De multe ori părinții nu sunt interesați la ce fel de școală merg copiii lor, ce învață, dacă învață sau nu, sau dacă se integrează în colectivul de copii din clasa sau din școală.

d) nivelul de educație scăzut al părinților - De cele mai multe ori populațiile defavorizate au un nivel foarte scăzut de educație. Unii dintre părinți nu au terminat nici cele 8 clase și nu consideră necesar pentru copiii lor să termine școala sau să meargă mai departe la liceu și facultate.

e) calitatea locuinței - Datorită lipsei spațiului fizic, dotării precare și a lipsei utilităților, copiii nu dispun de condițiile necesare studiului și efectuării temelor. Din aceste motive rezultatele școlare scad, acest fapt implicând creșterea numărului cazurilor de insucces și de abandon școlar.

f) mediul familial - De multe ori în aceste familii atmosfera este caracterizată de certuri frecvente și violente favorizate de consumul de alcool, lucruri ce au efecte negative asupra psihicului copilului, a capacității de asimilare, influențând comportamentul acestuia la școală și în societate.

g) lipsa ajutorului la învățătură - Indiferența părinților cu privire la educația și activitatea școlară a copiilor conduce la apariția fenomenului de insucces sau abandon școlar. Neacordarea sprijinului la învățătura copiilor de către părinți se datorează, pe de o parte, faptului ca aceștia au un nivel scăzut de educație, iar, pe de altă parte, faptului că ei trebuie să muncească toată ziua pentru a asigura cele necesare familiei.

h) părinți reticenți - Mulți dintre părinții pe care încercăm să-i convingem cât este de important să-i trimită pe copii la școală nu au nici măcar o clasă. Nu au nicio meserie, trăiesc din comercializarea materialului lemnos și din alte activități mai mult sau mai puțin legale.

II. Cauze ce țin de școală

a) organizarea și metodele didactice - Cadrul didactic trebuie să folosească metode active cu ajutorul cărora să îi influențeze pe elevi în direcția dorită, metode care să dea rezultatele așteptate.

b) atitudinea necorespunzătoare a cadrelor didactice - Unii dascăli nu mai au răbdarea cuvenită, reacționează greșit, se enervează, țipă la copii și manifestă violență față de aceștia, în special față de elevii cu rezultate slabe la învățătură sau cu devieri comportamentale.

c) baza materială a școlii - Lipsa materialelor didactice în școli reprezintă un alt risc de abandon școlar. Chiar dacă cadrele didactice sunt bine pregătite, lipsa materialelor didactice moderne îi împiedică să își desfășoare activitatea în condiții optime.

d) dezinteresul școlilor - Lipsa de interes a școlilor în furnizarea programelor de educație compensatorie pentru copiii cu risc de eșec școlar.

III. Cauze ce țin de elev

a) starea lui psihologică - Se referă la reacția fiecărui elev la apariția insuccesului școlar și a conflictelor cu autoritățile școlare. În astfel de situații elevii care nu au resursele necesare pentru a se mobiliza în vederea depășirii dificultăților vor căuta să-și satisfacă nevoia de valorizare personală în afara școlii, eventual prin abandon.

b) caracteristicile de personalitate - Se întâmplă foarte des ca aceleași măsuri educative să aibă efecte diferite la copii diferiți. Aceasta se explică prin faptul că elevul reacționează diferit în funcție de trăsăturile personalității lui care îi determină o anumită conduită.

c) atitudinea elevilor față de procesul educativ - Pe de o parte dezinteres - elevul nu depune eforturile necesare și dovedește lipsă de răspundere față de activitatea școlară, pe de altă parte - elevul poate întâmpina dificultăți în însușirea cunoștințelor care se predau.

d) potențialul limitat al elevilor - Inteligența limitată sau sub limită, calitățile memoriei și atenției slab dezvoltate.

Concluzionând asupra cauzelor care conduc la apariția fenomenului de părăsire timpurie a școlii, putem structura următoarele categorii de factori care determină părăsirea timpurie a școlii:

1. Factori care influențează elevul/familia în privința cererii de educație:
  - Nivelul scăzut al venitului per familie, ca o constrângere financiară pentru a suporta costurile colaterale ale educației, în special în rândul familiilor sărace și dezavantajate.
  - Accesibilitatea teritorială scăzută a serviciilor de educație în zonele rurale izolate.
  - Implicarea copiilor în activități de muncă sezonieră și de îngrijire a fraților mai mici.
  - Migrația părinților din unele comunități, în străinătate (conduce la retragerea temporară de la școală).
  - Nivelul de educație al părinților, în special nivelul de educație al mamei.
  - Modul de a percepe beneficiile școlarizării în familie.
  - Copiii cu dizabilități și cerințe educaționale speciale.
  - Sănătatea, căsătoria timpurie și/sau sarcina, alte motive personale.
  - Sărăcia, posibilitățile reduse de angajare și participarea scăzută la educație a părinților în multe comunități rurale/suburbane; rata PTȘ ridicată în rândul copiilor romi este, de asemenea, asociată sărăciei și, în unele cazuri, factorilor culturali.
2. Factori care influențează oferta de educație
  - Numărul insuficient de locuri și disponibilitatea limitată a programelor tip A Doua Șansă, învățământ profesional și tehnic și Școală după Școală în zonele rurale și în comunitățile sărace
  - Numărul insuficient de locuri pentru ucenicie/ stagii de practică
  - Lipsa infrastructurii la nivelul creșelor, în special în zonele rurale
  - Infrastructura insuficientă la nivelul instituțiilor școlare
  - Calitatea slabă a sistemului actual de învățământ profesional și tehnic, în unele unități de învățământ
  - Insuficienta corelare între oferta educațională și specificul economic local
  - Calitatea, procesele și practicile educaționale: probleme comportamentale la nivel de școală, în special în ceea ce privește atitudinea cadrelor didactice față de elevi (și reciproc) sau a atitudinii cadrelor didactice față de părinți
  - Sprijinul insuficient pentru elevii aparținând grupurilor minoritare
  - Calitatea proceselor de predare și învățare: abilitățile și metodele de predare ale cadrelor didactice nu sunt corelate cu metodele moderne și sunt inadecvate pentru a răspunde nevoilor grupurilor aflate în situație de risc; metodele de predare sunt inadecvate; lipsa resurselor de învățare disponibile în școli; elevii sunt incapabili să promoveze examenul național de la sfârșitul clasei a VIII-a; cadrele didactice nu sunt motivate
  - Mediul școlar – lipsa de comunicare între diferitele niveluri ale sistemului educațional și părinți/ comunitate și alte instituții relevante la nivel local

- Lipsa disponibilității resurselor financiare suplimentare la nivelul ministerului: alocările bugetare și de personal pentru abordarea PTȘ au fost insuficiente; condițiile din școli sunt inadecvate
- Lipsa consilierilor școlari sau a psihologilor pentru a-i ajuta pe copiii cu cerințe educaționale speciale; elevii cu dizabilități nu primesc sprijinul adecvat
- Lipsa unor date fiabile, transparente și în timp util împiedică capacitatea sectorului de a monitoriza adecvat tendințele de părăsire timpurie a școlii
- Corelația slabă între oferta educațională și nevoile de competențe și cunoștințe de pe piața muncii
- Alocarea financiară limitată per elev din bugetul școlii (căci numărul de elevi este mic), care acoperă doar costurile administrative de bază și salariile cadrelor didactice, fără a exista fonduri disponibile pentru măsurile specifice privind PTȘ.

Ținta stabilită în Programul Național de Reformă este de a atinge un nivel al PTȘ de 11,3% în 2020. Această țintă este mai mare decât ținta europeană de 10%, dar se bazează pe o evaluare mai realistă, atât a perspectivelor de creștere economică, cât și a impactului așteptat al implementării măsurilor menite să reducă rata de părăsire timpurie a școlii. Capacitatea guvernului de a monitoriza și a soluționa PTȘ este serios limitată de lipsa de fundamentare bazată pe analiza datelor concrete.

Acest lucru este accentuat și de faptul că, în ciuda repetatelor investiții și inițiative sprijinite de cooperarea tehnică internațională, Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIIR) al ME nu este încă total funcțional, nu furnizează date complete pentru toți elevii din sistemul de învățământ și necesită actualizare. Recent, s-a asigurat finanțarea prin PODCA (4 milioane de euro) pentru re-proiectarea SIIIR la nivel național, pentru toate sectoarele din învățământ.

Cu toate acestea, proiectul ar trebui să acopere unele zone critice, pentru a evita problema care contribuie de obicei la eșecul proiectelor de acest fel, și anume: aceea că directorii de școală și inspectorii școlari trebuie să găsească utilizări practice pentru datele pe care le colectează și să devină responsabili de furnizarea datelor corecte și în timp util către SIIIR. În consecință, este nevoie de schimbări în paralel în sistemele de management și procedurile administrative (la nivel național, regional și de școală) pentru:

- (i) a consolida capacitatea analitică la nivel de școală;
- (ii) a oferi sprijin direct utilizatorilor finali, pentru a asigura introducerea adecvată și utilizarea acestor noi sisteme de management și date (nu numai a modului de utilizare a software-ului) la toate nivelurile;
- (iii) a asigura furnizarea de mentenanță tehnică neîntreruptă pentru utilizatori, adecvată a bazelor de date și de conectivitate. Pe scurt, sistemul ar trebui să fie în măsură să genereze rapoarte corecte, valide și de calitate, la intervale adecvate, pentru a documenta mai bine procesul de luarea deciziilor, la toate nivelurile. Există decalaje semnificative în schimbul de informații și în integrarea de date la nivel guvernamental, care trebuie adresate pentru a sprijini luarea deciziilor pe bază de date concrete, pentru a reduce PTȘ. Un sistem adecvat de sprijinire a luării deciziilor ar trebui să beneficieze de toate

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

datele și informațiile disponibile la nivel guvernamental. Proiectarea și implementarea unui astfel de sistem va necesita integrarea datelor existente în SIIIR, cu alte baze de date guvernamentale cheie (de exemplu: datele privind recensământul populației). Această integrare este necesară pentru a produce și estima automat toți indicatorii educaționali necesari pentru reducerea PTȘ (la toate nivelurile geografice).

Reducerea proceselor birocratice și îmbunătățirea schimbului de informații sunt, de asemenea, necesare pentru a furniza sisteme informaționale guvernamentale adecvate și complete, în vederea sprijinirii procesului de administrare a PTȘ (de exemplu: rapoarte ale poliției, registre ale nou-născuților, beneficiarii programelor de burse sociale, printre alții). Un pas important pentru dezvoltarea unui răspuns guvernamental integrat este acela de a oferi acces deplin la informațiile cheie necesare sprijinirii solicitărilor viitoare ale procesului de administrare a PTȘ.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

4. DIRECȚII STRATEGICE - ACȚIUNI SPECIFICE

4.1. Asigurarea accesului la educație și o educație de calitate pentru toți copiii

Procesul de elaborare a unei strategii de reducere a PTȘ se bazează pe următoarele principii directoare:

Un răspuns integrat și o strategie de reducere a părăsirii timpurii a școlii cuprinzătoare. Strategia ar trebui să integreze măsuri de sprijin pentru reducerea PTȘ ale diferitelor sectoare. Prin urmare, în plus, față de politicile educaționale care promovează sisteme educaționale și rezultate de înaltă calitate, sistemul ar trebui să fie pregătit să ofere măsuri și intervenții armonizate cu politicile sociale și serviciile de sprijin; politici care prevăd asistență sanitară, nutriție și asistență psiho-socială; politici de îmbunătățire a productivității forței de muncă și a competențelor acestora și politici pentru tineret, familie și coeziune socială. Coordonarea orizontală între diferiți actori și coordonarea verticală, prin intermediul diferitelor niveluri de guvernare, sunt considerate la fel de importante. Această abordare ar trebui să marcheze un final al abordărilor fragmentate și insuficient coordonate referitoare la PTȘ, predominante în țară. Colaborarea între entitățile guvernamentale principale este vitală dacă se dorește ca efortul multisectorial să aibă succes în reducerea PTȘ. Colaborarea dintre autoritățile educaționale, sociale și cele responsabile cu ocuparea forței de muncă are nevoie de o atenție specială, pentru a se asigura că aceste reforme de asistență socială sunt proiectate cu scopul obținerii celui mai bun impact posibil asupra PTȘ. Este nevoie de o colaborare consolidată între politicile de educație și cele de tineret, în vederea obținerii unei abordări mai coerente și bazate pe colaborare, fapt care permite guvernului implementarea unor politici eficiente de reducere a PTȘ, eliminând, astfel, duplicarea efortului. De asemenea, un răspuns guvernamental coordonat din partea ministerelor responsabile este util în domeniul educației și îngrijirii timpurii a copiilor, acolo unde sunt în joc aspecte importante privind educația, sănătatea și protecția copiilor mici. În plus, față de furnizarea unui răspuns integrat din partea guvernului, sunt necesare, din perspectiva politicii educaționale, intervenții integrate la toate nivelurile de învățământ direct legate de PTȘ: educația timpurie, învățământul primar, învățământul secundar inferior și învățământul secundar superior, inclusiv legăturile adecvate cu alte strategii educaționale cheie pe care ME le dezvoltă, în special cele referitoare la dezvoltarea capacității administrative a ME, învățarea pe tot parcursul vieții și învățământul superior.

Capacitate consolidată de a implementa politici specifice, bazate pe date concrete. Elaborarea de politici bazate pe date concrete și eficiente din punct de vedere al costurilor pentru combaterea părăsirii timpurii a școlii trebuie să fie o prioritate a strategiei propuse. Această strategie va necesita colectarea și păstrarea datelor adecvate și fiabile pentru a permite analiza la nivel local, regional și național. Elaborarea sistemelor de avertizare și intervenție timpurie va necesita informații fiabile, corecte și

actualizate la nivel de școală, inclusiv cu privire la ratele de abandon și repetenție, perioada de tranziție între nivelurile de educație, ratele de înscriere și absolvire, precum și date cu privire la absenteismul școlar și comportamentul de evitare a școlii. Pe lângă datele și informațiile de bază colectate la nivel de școală sunt, de asemenea, necesare studii și cercetări specifice pentru a analiza principalele cauze ale părăsirii timpurii a școlii pentru diferite grupuri țintă de elevi, școli, tipuri de instituții de învățământ și educație, municipalități sau regiuni. Pentru a integra eficient politicile și măsurile implementate de către diferitele părți interesate va fi, de asemenea, necesară integrarea datelor privind abandonul școlar timpuriu și datele contextuale acoperind informații socio-economice, cele ale recensământului și alte statistici privind populația/datele demografice, informații privind migrarea profesională, precum și alte date, pentru îmbunătățirea viitoarelor măsuri și politici specifice de incluziune socială. Legislația asociată trebuie adaptată într-o asemenea măsură încât să permită aplicarea sancțiunilor în cazul neintroducerii datelor și corelarea lor cu finanțarea. Aceste sancțiuni trebuie cuplate cu o serie de stimulente pentru instituțiile care sunt responsabile și transparente în privința propriilor date.

Asigurarea sustenabilității pe termen lung a finanțării. Majoritatea activităților propuse în strategie necesită timp pentru a-și dovedi eficiența. Multe dintre politicile existente sunt proiectate pe termen scurt, bazate pe proiecte sau inițiative pilot specifice, spre deosebire de implementarea unui cadru coerent aliniat, atât strategic, cât și operațional. Sistemul trebuie să asigure actualizarea și continuitatea măsurilor politice prin: (i) elaborarea de mecanisme de finanțare pe termen lung, care să asigure stabilitate și sustenabilitate financiară, indiferent de durata proiectelor finanțate de donatori externi sau din fonduri UE și (ii) consolidarea relației cu principalii factori interesați (profesori, inspectori, părinți, elevi, autorități ale administrației publice locale, angajatori), pentru a asigura participarea lor la elaborarea și implementarea strategiei propuse. Aceste parteneriate vor fi, de asemenea, fundamentale în asigurarea coerenței și bunei coordonări a tuturor intervențiilor care vor fi implementate în sector; mai ales cele implementate de către actorii non-statali.

Referința la experiențele internaționale, lecțiile învățate și bunele practici. Țările din întreaga lume, inclusiv multe state membre ale UE, implementează diferite tipuri de măsuri și programe menite să reducă părăsirea timpurie a școlii. România va beneficia de pe urma lecțiilor învățate, care variază de la practici bine împământenite la inițiative mai recente. De exemplu, Grupul Tematic de Lucru al Comisiei Europene (GTL) pentru părăsirea timpurie a școlii a supravegheat o gamă largă de practici din 27 de state membre ale UE. Pentru elaborarea acestei strategii, au fost trecute în revistă informații despre lecțiile învățate și bune practici, colectate din surse ca aceasta. A învăța din aceste experiențe va întări dezvoltarea proiectării și implementarea inițiativelor PTȘ din România.

Integrarea bunelor practici identificate prin consultări regionale. Procesul de consultare regională privind proiectul de strategie de reducere a PTȘ a avut loc în perioada ianuarie-martie 2014 și a inclus un sondaj online distribuit tuturor factorilor interesați relevanți. Acesta a dezvăluit aspecte și provocări cheie referitoare la soluționarea politicilor PTȘ pentru următoarea perioadă de programe de finanțare UE.

În acest context, au fost identificate și prezentate mai jos câteva exemple de bune practici în soluționarea unor aspecte privind PTȘ în România.

De asemenea, aceste exemple de bune practici au fost folosite în elaborarea Strategiei propuse:

- Leadership-ul adecvat și pozitiv poate avea un impact major asupra implementării măsurilor relevante de prevenire și reducere a PTȘ, chiar și în școlile cu resurse financiare reduse (de ex: directorii de școală proactivi, care promovează o politică de tip o școală prietenoasă pentru toți copiii și adulții din comunitate; modele de urmat, precum mediatorii școlari dedicați, inspectorii școlari sau consilierii cu atitudini pozitive au sprijinit cu adevărat școlile, elevii și familiile în a face față unor dificultăți majore);
- Activitățile extracurriculare sunt considerate importante în motivarea elevilor de a frecventa școala (de exemplu, formarea unui grup de dans folcloric la o școală din județ, a condus la creșterea interesului elevilor față de frecventarea cursurilor și, în cele din urmă, la sporirea șanselor lor de succes școlar);
- Sprijinul comunității locale poate asigura depășirea constrângerilor financiare și materiale la nivel de școală (de exemplu, acolo unde comunitatea a fost implicată de către directorii de școală, membrii acesteia au contribuit constant la sprijinirea școlilor în diferite modalități; la fel în cazul autorităților locale care dispun de resurse limitate de sprijinire a infrastructurii școlare, a costurilor de transport etc.);
- Bursele școlare și proiectele de grant axate pe prevenirea și reducerea PTȘ pot fi foarte eficiente (de exemplu, inclusive fondurile UE accesate în cadrul proiectului Hai la școală! O șansă pentru viitor);
- Implicarea angajatorilor în ÎPT conduce la integrarea profesională de succes a elevilor cu risc de PTȘ;
- Implicarea ONG-urilor și a societății civile (inclusiv a elevilor) în implementarea măsurilor PTȘ poate fi o sursă de inovare și motivație pentru sistem. Procesul de consultare la niveluri locale și regionale a relevat contribuțiile considerabile ale ONG-urilor în implementarea programelor PTȘ în școli.

Asigurarea accesului la o educație de bază de calitate pentru toți copiii trebuie să aibă scopul de:

1. a-i sprijini pe tineri în descoperirea și valorificarea propriilor disponibilități intelectuale, afective și fizice, necesare fie continuării studiilor, fie integrării armonioase în viața societății;
2. implementarea noilor educații care presupune elaborarea unor strategii pedagogice și sociale destinate, în mod special, segmentului populațional care interesează;
3. pătrunderea în programele școlare și universitare sub forma unor recomandări sau module de studiu independente, difuzate prin sistemele de comunicare moderne: TV, radio
4. implicarea educației interculturale în programele educaționale ca alternative proiectate în diferitele formule pedagogice: module de instruire

complementară (formală - nonformală), ghiduri, îndrumări metodologice, lucrări fundamentale despre problemele mari ale lumii contemporane.

Școala trebuie să construiască și să consolideze un set de valori stabile și coerente (profesionalism, cinste, corectitudine, dreptate socială) și conduite favorabile unui stil de viață sănătos”, acest lucru putând fi realizat prin:

a. Asigurarea accesului la educația de bază pentru toți copiii, tinerii și adulții, prin programe actualizate și adaptate grupurilor țintă (preșcolari, elevi din învățământul primar, analfabeți, adulți cu studii incomplete sau cu o formare inadecvată, persoane expuse la șomaj sau excludere socială, copiii străzii etc.) printr-o politică coerentă și prin mijloace adecvate, precum:

- dezvoltarea unor programe care să vizeze combaterea și prevenirea abandonului școlar;
- asigurarea accesului la educație a copiilor proveniți din familii dezavantajate social prin programe alternative de tip semiinternat pentru a mări durata zilnică a contactului copilului la un mediu activ;
- continuarea programului Șansa a doua prin educație pentru a permite ocuparea unui loc de munca, în scopul reducerii marginalizării celor cu vârsta cuprinsă între 14- 35 ani care au abandonat școala.

b. Cuprinderea integrală a preșcolarului în învățământul preșcolar, inclusiv copiii aparținând etniei rrome. Acest lucru se poate realiza prin:

- îmbunătățirea condițiilor din învățământul preșcolar;
- direcționarea acțiunilor mediatorilor școlari în sensul cuprinderii tuturor copiilor în formele de învățământ preșcolar;
- atragerea către învățământul preșcolar a copiilor proveniți din familii dezavantajate social, categorie destul de slab reprezentată, pentru un antecedent educațional necesar începerii școlarității, perioada preșcolară fiind esențială în dezvoltarea deprinderilor de igienă personală și coordonare a atenției.

c. Refacerea echității în educație și formarea competențelor de bază pentru toți (copii, tineri, adulți) astfel încât să favorizeze pregătirea profesională ulterioară și participarea la viața activă; se poate realiza prin:

- promovarea de politici și programe social-educaționale adecvate grupurilor vulnerabile;
- asigurarea accesului fiecărui copil provenit din rândul grupurilor dezavantajate la educația de bază și stimularea performanței școlare a acestora;
- dezvoltarea de programe ce vizează combaterea și prevenirea abandonului școlar; - dezvoltarea rețelei de mediatorii școlari prin care se asigură încurajarea participării populației de rromi la învățământul obligatoriu;

d. Dotarea școlilor cu mijloace moderne de învățământ, cu rețele de informare și comunicare, dotarea corespunzătoare a bibliotecilor școlare. Sunt importante în acest sens următoarele aspecte:

- alocarea sumelor necesare mării fondului de carte școlară;
- dotarea bibliotecilor cu mobilier adecvat și introducerea evidenței pe calculator;
- fuzionarea, în cadrul unor protocoale cu comunitatea locală, a bibliotecilor școlare cu cele comunale acolo unde există condiții;

- dotarea cu calculatoare a unităților școlare și asimilarea limbajului informatic de către elevi, văzut ca o nouă "alfabetizare", atragerea de resurse extrabugetare.

e. Formarea tinerilor in spiritul educației permanente, prin diversificarea și extinderea ofertei de educație printr-un parteneriat susținut cu principalii actori ai proceselor educaționale (instituții publice, societatea civilă, parteneri sociali. Se poate realiza prin:

- analiza permanentă a nevoilor educaționale ale elevilor și a intereselor părinților acestora;
- furnizarea serviciilor de consiliere și orientare școlară și profesională;
- adecvarea investițiilor la nevoile și interesele identificate, in condițiile asigurării șanselor egale privind centre de resurse și inovare);
- accesul in sistemul de învățământ și calitatea actului educațional;
- evaluarea continuă privind cererea de pregătire profesională in raport cu dezvoltarea pieței muncii și cu tendințele de dezvoltare economică și socială, la nivel local;

f. Asigurarea calității serviciilor de sprijin educațional personalizat pentru copiii cu CES, orientare școlară și consiliere profesională, realizat prin:

- dezvoltarea rețelei de cadre didactice de sprijin, optimizarea utilizării resurselor și eficientizarea măsurilor de intervenție a acestora prin formare continuă și coordonarea dezvoltării serviciilor de intervenție;
- formarea cadrelor didactice pentru asigurarea unui bun parteneriat in vederea intervenției in echipă, in cadrul sprijinului acordat copiilor cu CES integrați în învățământul de masă;
- formarea diriginților pentru a asigura servicii de orientare școlară și de consiliere pentru elevi;
- crearea unor cursuri și traininguri pentru cadrele didactice in vederea îmbunătățirii metodelor de predare învățare și totodată a atitudinii fata de elevi;
- îmbunătățirea metodelor de predare prin introducerea unora mult mai interactive si atractive pentru elevi;
- conturarea unei personalități independente si responsabile a elevului prin implicarea sa in activități educative de grup care sa ii stimuleze abilitățile: sociale, emoționale si cognitive;
- îmbunătățirea relației de colaborare dintre părinți și școală;
- responsabilizarea părinților prin implicarea în activitățile școlare astfel încât dezinteresul unor părinți sa fie diminuat;
- crearea în cadrul instituțiilor de învățământ a programelor de tip „școala după școală” de care să poată beneficia elevii ai căror părinți nu acorda atenția necesara timpului alocat pentru efectuarea temelor si petrecerea timpului liber cu copiii;
- asigurarea de meditații gratuite la obiectele școlare de baza pentru elevii care întâmpină dificultăți.

g. Relansarea educației în învățământul rural, care poate fi realizată astfel:

- investiții in infrastructură și in dotarea unităților de învățământ din mediul rural;

- redimensionarea rețelei școlare conform hărții școlare și realizarea unor centre școlare puternice în centrele de comună, eliminând astfel, pe cât posibil, învățământul simultan și diminuând numărul cadrelor didactice necalificate;
  - constituirea unei rețele de transport școlar adecvate nevoilor locale de educație.
- h. Asigurarea școlilor din mediul rural cu cadre didactice calificate. Acest aspect este realizabil prin:
- perfecționarea și evaluarea periodică a personalului didactic de predare și de conducere prin acțiuni organizate cât mai aproape de școală;
  - prin parteneriat între școli și autoritățile administrației publice comunale se vor întreprinde și asigura măsuri și facilități adecvate pentru stabilizarea cadrelor didactice calificate în comunele unde funcționează.

4.2. Asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii

O societate incluzivă social pentru întreaga populație și în mod special pentru copil reprezintă un obiectiv esențial în perspectiva integrării în Uniunea Europeană. Instituțiile publice implicate în protecția copilului împreună cu organizațiile neguvernamentale și chiar cu parteneri economici privați au inițiat în ultima perioadă programe care indică o nouă abordare. Legea protecției copilului reprezintă un argument pentru această nouă direcție. Abandonul școlar reprezintă conduita de evaziune definitivă ce constă în încetarea frecventării școlii, părăsirea sistemului educativ, indiferent de nivelul la care s-a ajuns, înaintea obținerii unei calificări sau pregătiri profesionale complete sau înaintea încheierii ciclului de studiu început. Din punct de vedere economic, abandonul școlar reprezintă un indicator al eficienței sistemului școlar astfel încât, dacă indicele de abandon este mai mare atunci sistemul școlar respectiv este inefficient. În general cei care abandonează școala nu mai sunt reprimiți ulterior în aceeași instituție educativă și nu sunt înscriși într-un program de școlarizare alternativă.

O strategie eficientă de prevenire a părăsirii timpurii a școlii trebuie să se concentreze pe îmbunătățirea retenției în sistemul de învățământ obligatoriu. O atenție specială trebuie acordată claselor/nivelurilor de educație unde această problemă este acută. Astfel, e important elaborarea unor sisteme de detectare și de intervenție timpurie; consolidarea, extinderea și personalizarea serviciilor de consiliere și introducerea mecanismelor de promovare a programelor educaționale remediale, centrate pe elev, în școli (de exemplu: Școală după Școală, Grădinița de vară etc.), precum și altor tipuri de programe de îmbunătățire a retenției în sistem. Aceste măsuri sunt proiectate să asigure succesul educațional al tuturor copiilor, inclusiv al copiilor din cadrul grupurilor marginalizate social și în situație de risc, asigurând accesul egal al acestora la oportunități, drepturi și servicii din domeniul educațional. Un element important al atingerii scopului strategiei este rolul directorului în asigurarea finalizării studiilor și în reducerea PTȘ. Rolul directorului nu este numai unul de conducere, în funcționarea școlii, ci și unul de lider multifuncțional, a cărui activitate cuprinde toate aspectele vieții elevului. Directorul construiește, cu sprijinul echipei, cultura școlii și se asigură că toate demersurile cadrelor didactice, consilierului și ale celorlalți membri ai

personalului sunt centrate pe elevi și pe nevoile acestora. Directorii școlilor din județul Hunedoara, alături de cadre didactice și consilieri, au nevoie de o dezvoltare a capacității instituționale, în vederea îndeplinirii rolurilor lor specifice, mai ales în ceea ce privește reducerea PTȘ. Programele reprezentative includ formarea cadrelor didactice și a consilierilor, iar aceasta nu ar trebui să-i excludă pe directori. Directorii vor beneficia de pe urma acestei formări (împreună cu cadrele didactice și consilierii) pentru a furniza un leadership adecvat în școală. În acest context, planul anual de dezvoltare profesională al unității de învățământ va trebui să aibă în vedere aceste aspecte și să conțină resurse pentru dezvoltarea capacității instituționale a personalului.

O altă măsură care permite asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii este referitoare la elaborarea sistemelor de avertizare timpurie și consolidarea programelor remediale și de sprijin pentru elevii aflați în situație de risc, în învățământul obligatoriu. Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara va elabora sisteme de avertizare și de intervenție timpurie pentru a identifica pe acei copii în risc de abandon școlar. Distribuția ratelor de abandon școlar sugerează că primul și ultimul an al fiecărui ciclu sunt cei mai problematici. Pentru acei elevi care sunt identificați a fi în situație de risc, va fi furnizat sprijin personalizat pentru a depăși orice problemă de învățare și pentru a le oferi orientare și consiliere solide. Legea Educației Naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare, afirmă că aceste servicii trebuie furnizate cu un raport minim de 1 consilier la fiecare 800 de elevi. Cu toate acestea, această estimare inițială nu a fost atinsă și disparități importante încă pot fi depistate, în special în școlile mici și în cele situate în afara zonelor urbane principale. Un astfel de program ar trebui să urmărească și să înregistreze factorii care sunt considerați ca fiind precursori ai abandonului: repetenție, rezultate slabe la învățatură, înscriere târzie și absentism. În cadrul acestor programe, grupul țintă include:

- (i) toți elevii din învățământul primar și secundar inferior, începând cu clasa pregătitoare și până la clasa a opta;
- (ii) elevii din clasa a noua și a zecea. Elevii care abandonează (18 ani sau peste) sunt și ei importanți, dar nu intră în grupul țintă primar, dat fiindcă vor depăși vârsta țintită pentru reducerea PTȘ. Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara a elaborat și implementat o serie de proiecte și programe de prevenire/remediale, printre care și programul Școală după Școală. Acest program, care oferă sprijin remedial și activități extracurriculare pentru elevii care necesită asistență suplimentară, a fost inițiat la începutul anului școlar 2018-2019, continuând inclusive în anul școlar 2020-2021. Răspunsul, din partea grupurilor de factori interesați, indică faptul că acest program a avut succes în acordarea de alternative copiilor cu astfel de nevoi; prin urmare, programul va fi extins în cât mai multe școli și va include o schemă de fonduri nerambursabile pentru a promova inovarea la nivel de școală. În plus, au fost elaborate și testate o serie de alte inițiative, cum ar fi: introducerea serviciilor de consiliere, a mediatorii școlari, formarea personalului didactic și altele. Până în momentul de față, finanțarea acestor măsuri de prevenire a fost insuficientă și oarecum ad-hoc. Este necesar ca ME, să găsească moduri prin care să asigure continuitatea și stabilitatea financiară, pe termen mediu, evitând suspendarea fondurilor, precum și

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

ghidarea acestor programe către un obiectiv comun. Pe scurt, acest Program reprezentativ dezvoltă sisteme de avertizare timpurie și orientează elevii spre serviciile de consiliere; consolidează serviciile de consiliere, asigurând eficiența acestora și construiește un mecanism de inovare în cadrul programului Școală după Școală, pentru a crește calitatea acestuia.

O altă măsură care permite asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii este la îmbunătățirea condițiilor și a calității programelor școală după școală (ȘDȘ) oferite elevilor din grupurile aflate în situație de risc, prin elaborarea și stabilirea unor standarde de calitate pentru programele remediale (autorizarea abordărilor inovatoare). În principal, această măsură se referă la programul ȘDȘ. Având în vedere rezultatele pozitive înregistrate în cadrul acestui program, această măsură și activitățile asociate ei țintesc să îl dezvolte, prin intermediul proiectării și punerii în aplicare a unei scheme conjugate de subvenții, disponibilă școlilor, ONG-urilor locale, organizațiilor comunitare și asociațiilor de părinți/cadre didactice.

În prima etapă, ISJ Hunedoara va proiecta sistemul de management și de aplicare a schemei de subvenții, inclusiv cerințele privind raportarea, monitorizarea și evaluarea. Schema va include opinii ale specialiștilor în educație, pentru a stabili congruența dintre curriculumul oficial și criteriile de calitate la care trebuie să adere aplicanții. Odată ce managementul și liniile directe ale programului sunt pregătite și aprobate, programul va fi demarat și prezentat tuturor participanților potențiali, prin mijloacele media locale și prin campaniile de informare. Entitățile care aplică pentru sprijin trebuie să se concentreze mai degrabă pe inovare și pe capacitatea de a răspunde condițiilor locale, decât pe oferirea unui răspuns tip. Inițiativele locale, care vizează implicarea comunității, școlii și a părinților, trebuie promovate. Mai mult, elevii ce urmează a fi implicați în astfel de proiecte trebuie să fie din rândul celor care au trecut prin procesele de detectare timpurie și consiliere. Aceste acțiuni trebuie să promoveze și implicarea persoanelor de etnie romă, din zonele rurale și din comunități dezavantajate, în vederea creșterii participării acestora la programele ȘDȘ.

Argumentul potrivit căruia cel mai timpuriu sistem de avertizare pentru identificarea elevilor în risc de părăsire timpurie a școlii este pertinent. Cu toate acestea, imaginea obținută este însă una nedreaptă și incorectă. Este adevărat faptul că indicatorii socio-economici pot oferi dovezi privind viitoarele probleme în cadrul sistemului educațional, însă istoria este încărcată de povești ale genilor care și-au depășit izolarea economică și socială, devenind minți de frunte ale societății. Prin urmare, este important să ne asigurăm că sistemul nu se construiește pe prejudecăți față de cei săraci și marginalizați, iar pentru a realiza acest lucru, sistemul de avertizare timpurie trebuie să fie meticulos, bazat pe fapte și nediscriminatoriu și trebuie orientat, ca prim pas, spre o analiză mai profundă și nu ca un verdict final. În baza acestui raționament, această măsură trebuie să prevadă implicarea experților care cuprind cadre didactice, cercetători în domeniul științelor sociale, psihologi, pediatri, precum și alți profesioniști relevanți, în vederea elaborării unei liste de verificare care să fie folosită la clasă de către cadrele didactice, pentru a stabili dacă elevul în cauză este supus riscului de părăsire timpurie a școlii. Lista de verificare reprezintă poarta de acces a copilului la serviciile de consiliere și, eventual, la programe remediale. Cu alte cuvinte,

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

lista de verificare sau sistemul de avertizare timpurie este una dintre căile de a remedia aspectele care ar putea conduce la părăsirea timpurie a școlii.

O altă direcție care permite asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii este referitoare la consilierea și sprijinirea inițiativelor (existente, dar fragmentate) privind consilierea elevilor din interiorul și din afara sistemului de educație (elevii care au părăsit sistemul). Această măsură prevede o inițiativă cu trei direcții:

- a) profesionalizarea rolului consilierului;
- b) consolidarea capacității acestuia, de a elabora planuri de dezvoltare educațională generale și specifice;
- c) colaborarea cu comunitatea pentru reintegrarea elevilor aflați deja în afara sistemului școlar.

Această măsură ar putea necesita anumite amendamente legislative privind rolul consilierului și/sau sfera sa de influență în cazul elevilor aflați deja în afara școlii. Măsura va include o cuprindere mai mare, sub forma unei campanii ample de promovare a importanței menținerii în școală a elevilor și a reducerii PTȘ. Raționamentul acestei activități îl constituie rolul central pe care îl joacă familiile, comunitățile și angajatorii în proiectarea traiectoriei elevilor, pentru ca aceștia să devină membri activi ai societății.

De asemenea, este relevant asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți copiii programul reprezentativ propus de ISJ Hunedoara, respectiv:

- Îmbunătățirea atractivității, a incluziunii, a calității și a relevanței învățământului profesional și tehnic (ÎPT).
- Dezvoltarea ÎPT, a ciclului secundar (filiera tehnologică) și a învățământului post-secundar trece printr-o perioadă de transformări în România, inclusiv în județul Hunedoara.

Cu toate acestea, ÎPT se confruntă cu două provocări principale: nu oferă, pentru toți absolvenții, un nivel înalt de abilități tehnice necesare elevilor pentru a intra pe piața muncii și nu asigură tuturor elevilor un nivel adecvat de abilități generale, care să confere acestora un punct de pornire solid pentru continuarea parcursului educațional. În alte țări, ÎPT a devenit un instrument util în stoparea ieșirilor din sistem și a PTȘ, precum și în conturarea unui traseu excelent către învățarea pe tot parcursul vieții. Cu toate acestea, există puține dovezi că ÎPT este privit, la nivelul societății, ca având același nivel de importanță în România. Un ÎPT reformat poate ajuta la reintegrarea tinerilor care au părăsit sistemul de învățământ și la oferirea de programe de formare pentru dobândire abilităților și a competențelor necesare, care să le confere absolvenților un acces mai bun la oportunitățile de angajare. Predarea la clasă nu este o metodă suficientă în ÎPT: pentru a avea rezultate, acest Program reprezentativ pune accent pe implicarea activă a reprezentanților pieței muncii, nu numai în calitate de angajatori, ci și ca parteneri cu drepturi depline, implicați activ în elaborarea curriculumului, în predare etc. Măsurile cheie ale acestui program vor fi:

- Creșterea atractivității și a relevanței ÎPT, pentru a crește flexibilitatea și permeabilitatea și pentru a extinde cantitatea și calitatea oportunităților de învățare la locul de muncă, cu accent special pe reintegrarea celor care au părăsit timpuriu școala;

- Serviciile de consiliere în carieră trebuie să se bazeze pe nevoile pieței muncii și, în parte, pe aptitudinile elevului. Formarea consilierilor este axată pe conectarea nevoilor pieței muncii cu aptitudinile elevului, creând trasee clare și flexibile pentru elevii din interiorul și din afara sistemului educațional. Acești consilieri, cu sprijinul școlii și al angajatorilor, trebuie să ofere elevilor soluții care să le permită finalizarea studiilor, angajarea sau trecerea la un ciclu superior de învățământ. De asemenea, presupune necesitatea unui sprijin individualizat pentru elevii în risc de abandon școlar. Acest tip de sprijin este mai cu seamă relevant și important pentru elevii din familiile sărace, romi sau cu dizabilități. În Europa, precum și în multe părți ale lumii, condițiile socio-economice, originea etnică și dizabilitățile nu stau în calea devenirii unui membru activ al societății.

Includerea Strategiei de prevenire a abandonului școlar ca țintă prioritară în Planul managerial al Inspectoratului Școlar Județean, implică realizarea următoarelor acțiuni:

- Constituirea comisiei de prevenire a abandonului școlar la nivelul I.S.J. și al fiecărei unități de învățământ preuniversitar;
- Lansarea și organizarea de către I.S.J. a unor noi proiecte educaționale, centrate pe valorizarea și educarea comportamentelor și atitudinilor prosociale responsabile ale elevilor din toate ciclurile de învățământ;
- Realizarea, prin instituțiile abilitate (C.J.R.A.E./ C.J.A.P.P.), a unor studii și cercetări anuale; acestea au la bază datele nominale privind elevii aflați în risc de părăsire a sistemului de la nivelul fiecărei unități de învățământ. Obiectivele acestor analize statistice și calitative vizează: fundamentarea cu date statistice relevante a deciziilor de politică educațională orientate spre prevenirea și diminuarea abandonului școlar; oferirea unei diagnoze privind cauzele de manifestare a fenomenului de părăsire timpurie a școlii, identificarea factorilor care generează o rată scăzută de retenție a elevilor în sistemul școlar; identificarea unor măsuri eficiente privind prevenirea și combaterea abandonului; evidențierea riscurilor asociate acestui fenomen, a consecințelor negative ale practicilor pasive, nonintervenționiste ;
- Analiza situațiilor de risc de părăsire timpurie a școlii în cazul absolvenților clasei a VIII-a neînscrși în învățământul liceal sau profesional și adoptarea de soluții individuale pentru integrarea școlară a acestor tineri, prin implicarea activă a Comisiei Județene de prevenire a abandonului școlar și colaborarea cu directorii unităților de învățământ și autoritățile locale;
- Consilierea managerială a unităților de învățământ pentru întocmirea unor planuri operaționale de prevenire și reducere a abandonului școlar;
- Monitorizarea continuă a frecvenței școlare;
- Monitorizarea elevilor identificați în risc de abandon școlar prin consiliere psihopedagogică, programe de remediere, implicare în activități extrașcolare, colaborare cu familia
- Implementarea proiectelor cu finanțare externă în vederea prevenirii abandonului școlar (spre exemplu proiectul ME privind învățământul

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

- secundar ROSE - Romania Secondary Education Project, finanțat de Banca Mondială, de care beneficiază unități de învățământ din județ);
- Diseminarea exemplelor de bune practici în prevenirea și diminuarea abandonului școlar ale unităților de învățământ la nivelul județului prin intermediul activităților metodice, a ghidurilor metodologice și a altor materiale de prezentare, promovare sau diseminare;
  - Utilizarea de către unitățile de învățământ a platformei naționale;
  - Realizarea de acțiuni specifice de consiliere și orientare a elevilor și părinților de către profesorii consilieri școlari în mediul urban și rural: grupuri de consiliere a elevilor aflați în situații de risc, campanii de conștientizare asupra rolului educației, activități de tip Școala părinților;
  - Implicarea părinților în proiecte de prevenire a abandonului școlar („Împreună pentru copii” – 80 unități de învățământ din mediul rural);
  - Creșterea atractivității școlii, prin introducerea de programe extracurriculare (concursuri, cercuri, activități sportive, artistice etc.);
  - Promovarea reușitelor școlare și extrașcolare ale tuturor elevilor, prin organizarea unor evenimente publice;
  - Dezvoltarea competențelor cadrelor didactice în implementarea unor programe și proiecte vizând prevenirea fenomenului de părăsire a școlii prin derularea unor cursuri specifice din oferta furnizorilor de formare de la nivelul județului;
  - Colaborarea cu autoritățile locale, mediul de afaceri și ONG-urile în derularea programelor de prevenire a abandonului școlar, susținerea elevilor din familii defavorizate prin parteneriatul cu actorii din comunitate; Încurajarea școlilor în inițierea de programe extracurriculare (concursuri, cercuri, activități sportive, artistice etc.) în scopul creșterii atractivității pentru elevi;
  - Utilizarea resurselor școlii pentru atragerea elevilor prin activități de timp liber și/sau activități de tip școală după școală.

4.3. Reintegrarea în sistemul educațional a persoanelor care au părăsit timpuriu școala

Părăsirea timpurie a școlii are implicații sociale și economice importante. Tinerii care părăsesc prematur școala sunt predispuși riscului asociat șomajului sau celui de a câștiga mai puțin odată ce găsesc un loc de muncă. Estimările Ministerului Educației arată că, în viitor, doar unul din 10 locuri de muncă va putea fi accesat de către o persoană care a părăsit timpuriu școala.

Fenomenul de părăsire timpurie a școlii predomină în rândul unor grupuri aflate în situație de risc, cum ar fi tinerii din comunitățile rurale, tinerii provenind din familii cu venituri modeste, romi și alte minorități, precum și elevii care au repetat cel puțin un an sau care au abandonat școala.

Pentru un astfel de copil sau tânăr, integrarea școlară necesită sprijin atât în ceea ce privește educația, cât și în plan social, în funcție de nevoile identificate: suport material (alimente, rechizite, produse igienico-sanitare, rechizite), social, psihologic, etc.

Reintegrarea în sistemul educațional a persoanelor care au părăsit timpuriu școala presupune oferirea acestor tineri de căi adecvate prin care să poată reintra în programul de educație și formare profesională și să dobândească acele calificări pe care nu le-au obținut.

Modalitățile de reintegrarea în sistemul educațional a persoanelor care au părăsit timpuriu includ:

- Programe de reintegrare școlară „a doua șansă”, care oferă medii de învățare ce sunt menite să răspundă nevoilor specifice ale tinerilor care au părăsit prematur sistemul de educație, să recunoască și să identifice cunoștințele existente și să le susțină demersul.

Aceste programe sunt diferite de cele școlare, atât în ceea ce privește abordările organizaționale, cât și cele pedagogice și sunt adesea caracterizate de grupuri mici de studiu, de predare personalizată, adaptată vârstei cursanților, inovativă, precum și de trasee educaționale flexibile. Pe cât posibil, aceste programe trebuie să fie accesibile și gratuite.

Conform Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, în programele de tip A Doua Șansă se pot înscrie persoanele care nu au fost niciodată înscrise în sistemul de învățământ și cele care au abandonat școala și au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei. Asigurarea unei oferte adecvate de programe educaționale de tipul A doua șansă.

- Asigurarea unor diferite căi de reintegrare în sistemul de educație și formare profesională consacrat. Cursurile de tranziție, cu un accent deosebit pe îndrumare, pot fi de un real folos în depășirea momentului anterior de eșec și în revenirea persoanei în sistemul educațional consacrat.
- Recunoașterea și validarea cunoștințelor deja asimilate, inclusiv a competențelor dobândite prin intermediul unei învățări non-formale, în afara metodelor consacrate, lucru care sporește încrederea în sine și imaginea de sine a tinerilor și facilitează reintegrarea acestora în sistemul de educație.
- Dezvoltarea parteneriatului interinstituțional pentru identificarea persoanelor care au părăsit timpuriu școala și care îndeplinesc condițiile de vârstă pentru cuprinderea în sistemul educațional
- Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara a derulat activități, proiecte și programe, care au avut ca obiectiv prevenirea părăsirii timpurii a școlii și oferirea de oportunități de reintegrare, educație și formare pentru cei care au părăsit timpuriu școala, prezentate după cum urmează:

- Educație pentru toți și pentru comunitate

Obiectiv general: Stimularea finalizării învățământului obligatoriu (prevenirea abandonului școlar) și îmbunătățirea ratei succesului școlar pentru copiii din grupurile dezavantajate.

- Și noi vrem să învățăm.

Obiectiv general: Prevenirea și corectarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii de către persoanele expuse acestui risc, înscrise în învățământul primar și gimnazial din județele Hunedoara și Sălaj.

- Educație pentru toți, educația este șansa ta.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

Obiectiv general: Creșterea numărului de elevi menținuți și reintegrați în educație prin elaborarea și aplicarea de metode și instrumente specifice educației remediale în unități școlare care se confruntă cu fenomenul de părăsire timpurie a școlii.

- Parteneriat activ pentru piața muncii.

Obiectiv general: Dezvoltarea competențelor practice ale elevilor din 30 de licee tehnologice pe domeniile de calificare servicii, electric și construcții din regiunile de dezvoltare Vest, Centru și Nord-Vest, în vederea facilitării inserției acestora pe piața muncii.

- EDUCA - Egalitate, Dăruire, Universalitate, Crezământ, Ajutor.

Obiectiv general: Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și combaterea fenomenului de părăsire timpurie a școlii, care afectează copiii din categorii vulnerabile, marginalizate și menținerea în sistemul de educație a acestora, în vederea creșterii șanselor lor de integrare pe piața muncii la vârsta adultă; promovarea accesului egal la educație pentru 60 de copii antepreșcolari, 200 preșcolari și 540 copii de vârstă școlară, aplicarea de programe integrate de tip "A doua șansa" pentru 200 de persoane care au părăsit timpuriu școala/nu au absolvit învățământul obligatoriu, elaborarea și aplicarea de metode și instrumente specifice educației remediale la nivelul comunității locale precum și implementarea de acțiuni care să contribuie la transformarea mediului școlar într-unul prietenos și de calitate prin instruirea a 260 de cadre didactice ce își desfășoară activitatea în creșe, grădinițe și școli defavorizate.

- IMPLICARE! DEZVOLTARE! REUȘITA!

Obiectiv general: Dezvoltarea aptitudinilor de muncă ale persoanelor aflate în situația de tranziție de la școală la viața activă. Prin realizarea acestui obiectiv se va asigura un nivel ridicat al competențelor practice pentru absolvenți, astfel încât aceștia să devină competitivi pe piața forței de muncă în raport cu cerințele de dezvoltare zonală, cerințele angajatorilor și propriile lor aspirații, având în vedere cu precădere înțelegerea antidiscriminării și antisegregării.

Prin proiectul „**Hai la școală! O șansă pentru viitor!**”, Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara urmărește prevenirea părăsirii timpurii a școlii și oferă oportunități de reintegrare, educație și formare pentru cei care au părăsit timpuriu școala.

Astfel, obiectivul general al proiectului îl constituie reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și combaterea fenomenului de părăsire timpurie a școlii, care afectează copiii din categorii vulnerabile, marginalizate și menținerea în sistemul de educație a acestora, în vederea creșterii șanselor lor de integrare pe piața muncii la vârsta adultă; promovarea accesului egal la educație pentru 60 de copii antepreșcolari, 200 preșcolari și 540 copii de vârstă școlară, aplicarea de programe integrate de tip "A doua șansă" pentru 200 de persoane care au părăsit timpuriu școala/nu au absolvit învățământul obligatoriu, elaborarea și aplicarea de metode și instrumente specifice educației remediale la nivelul comunității locale precum și implementarea de acțiuni care să contribuie la transformarea mediului școlar într-unul prietenos și de calitate prin instruirea a 260 de cadre didactice ce își desfășoară activitatea în creșe, grădinițe și școli defavorizate.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

4.4. Dezvoltarea sprijinului instituțional adecvat

Strategia educațională a Inspectoratului Școlar Județean Hunedoara se axează pe asigurarea calității în procesul instructiv-educativ în concordanță cu noile cerințe ale integrării învățământului preuniversitar românesc în spațiul învățământului european.

Dezvoltarea sprijinului instituțional adecvat are în vedere crearea unui mediu favorabil implementării, monitorizării și evaluării strategiei.

La nivel local **Inspectoratul Școlar Județean** joacă un rol cheie în reprezentarea MECS la nivel local și în asigurarea implementării politicilor naționale.

ISJ urmărește inițiativele referitoare la activitățile de prevenire, intervenție și compensare legate de reducerea PTȘ; asigură monitorizarea sistematică a planurilor de acțiune agreate, a rezultatelor propuse și asigură sprijin școlilor în inițiativa lor de a preveni, de a lua măsuri sau de a compensa PTȘ.

Casa Corpului Didactic oferă formare profesională continuă pentru cadrele didactice din sistemul de învățământ preuniversitar. Casa Corpului Didactic colaborează îndeaproape cu Inspectoratul Școlar Județean, cu școlile și cu cadrele didactice din județul Hunedoara.

Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională (CJRAE) Hunedoara, coordonează, monitorizează și evaluează serviciile educaționale furnizate de instituțiile de învățământ preuniversitar din județ pe baza unor criterii metodologice și științifice; participă la formarea cadrelor didactice și evaluează specialiștii în educație și mediatorii școlari care oferă servicii educaționale în cadrul acestor centre.

Școlile reprezintă principala entitate responsabilă cu implementarea programelor educaționale, lucrând direct cu elevii și cu părinții.

Instituțiile nonguvernamentale (ONG-uri) și Autoritățile administrație publice locale joacă un rol important în suplimentarea finanțării către școli și funcționează ca parteneri valoroși ai Inspectoratului Școlar Județean.

Cooperarea intersectorială, la nivel județean, zonal și local dintre instituțiile educaționale, autorități publice locale, A.J.O.F.M. și I.T.M., va asigura identificarea ocupațiilor căutate, proiectarea ofertei de școlarizare ADȘ pentru obținerea unor calificări în ocupațiile căutate. De asemenea se va urmări, concomitent cu asigurarea unei oferte adecvate de programe educaționale de tipul a doua șansă, asigurarea consultanței și sprijinirea managerilor unităților de învățământ, în vederea dezvoltării parteneriatelor active cu autoritățile și comunitatea locală pentru prevenirea abandonului școlar.

5. MĂSURI, PROGRAME, PROIECTE CARE POT FI IMPLEMENTATE PENTRU PREVENIREA PĂRĂSIRII TIMPURII A ȘCOLII

5.1. Măsuri de prevenire

- Monitorizarea continuă a frecvenței școlare;
- Monitorizarea elevilor identificați în risc de părăsire timpurie a școlii;
- Realizarea de acțiuni de consiliere și orientare a elevilor și a părinților de către consilierii școlari;
- Intervenție de sprijin pentru copii cu cerințe educaționale speciale (CES);
- Implicarea și comunicarea permanentă cu părinții, cadrele didactice și cu diverși agenți educaționali;
- Consiliere de grup în cadrul orelor de consiliere și orientare prin profesorii învățători și diriginți;
- Lectorate cu părinții;
- Colaborarea cu autoritățile comunității locale (poliția de proximitate, jandarmerie, ONG-uri, serviciul public de asistență socială);
- Înștiințarea permanentă a părinților privind situația școlară a elevilor;
- Acordarea de burse și rechizite pentru elevii cu situație materială precară;
- Consilierea metodologică a cadrelor didactice;
- Elaborarea de materiale didactice și de învățare, adaptare la specificul și nevoile elevilor;
- Antrenarea elevilor în activități extrașcolare;
- Stimularea elevilor prin premii speciale;
- Programul „Școală după școală”.

5.2. Măsuri de intervenție

- Monitorizarea elevilor aflați în situație de risc școlar;
- Stabilirea de planuri remediale;
- Consiliere psihopedagogică;
- Discuții în particular cu elevii, căutarea împreună cu dirigințele / părintele a unor soluții pentru evitarea părăsirii școlii;
- Vizite la domiciliu, întâlniri periodice cu părinții;
- Pregătire suplimentară pentru elevii cu risc de eșec școlar;
- Înștiințarea părinților, poliției și DGASPC-ului;
- Îmbunătățirea climatului școlar și crearea de medii de învățare care oferă sprijin;
- Implicarea elevilor cu părinți plecați în străinătate în organizarea unor activități extrașcolare;

- Utilizarea resurselor școlii pentru atragerea elevilor prin activități de timp liber;
- Utilizarea la orele de consiliere a experienței celor ce au renunțat la școală pentru a preveni scăderea încrederii în educație.

5.3. Programe de compensare

- Activități de sprijinire pentru cei care au părăsit școala timpuriu pentru a reveni în educație, oferind rute de reinsertie, precum:
  - învățământ „A doua șansă”,
  - înscrierea la seral a elevilor cu vârsta de 18 ani care au abandonat școala și care au finalizat opt clase din învățământul obligatoriu.

6. SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR GENERATE DE FENOMENUL DE PĂRĂSIRE TIMPURIE A ȘCOLII LA NIVEL INDIVIDUAL ȘI LA NIVELUL COMUNITĂȚII

6.1. Garantarea accesului la educație și asigurarea de șanse egale pentru toți copiii

Părăsirea timpurie a școlii este un fenomen complex, rezultatul îmbinării mai multor factori: sociali, economici, familiali și personali. Părăsirea timpurie a școlii este asociată de foarte multe ori cu dezavantaje de ordin economic.

Tinerii părăsesc școala timpuriu dintr-o varietate de motive: se confruntă cu probleme personale sau familiale, din cauza sănătății sau a dificultăților emoționale; unii tineri nu sunt mulțumiți de educația pe care o primesc, relația deficitară cu cadrele didactice sau colegii, climatul din școală.

Totuși, unii tineri fiind considerați mai expuși riscului decât alții. Tinerii care părăsesc timpuriu școala provin cel mai des din medii dezavantajate social, din grupuri mai vulnerabile (de exemplu, copii cu nevoi educaționale speciale sau familii monoparentale, mame foarte tinere) sau din etnii minoritare. De asemenea, băieții au o pondere mai mare decât fetele iar tinerii din mediul rural par mai expuși acestui fenomen decât cei din mediul urban.

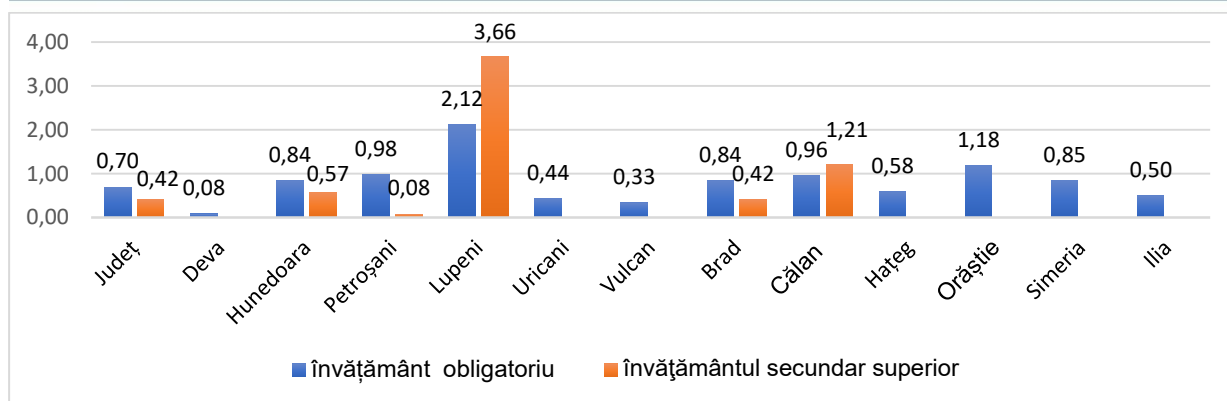
Conform DIAGNOZEI RISCULUI CU PRIVIRE LA FENOMENUL DE PĂRĂSIRE TIMPURIE A ȘCOLII - JUDEȚUL HUNEDOARA, elaborate în octombrie 2020 situațiile de risc cu privire la fenomenul de părăsire timpurie a școlii sunt prezentate în continuare.

La nivelul județului Hunedoara, conform datelor transmise de unitățile școlare la începutul anului școlar 2020-2021, au fost înregistrate **324** de cazuri de elevi, atât din învățământul obligatoriu⁶ cât și din învățământul secundar superior, reprezentând **0.79%** din populația școlară a județului.

Un număr de **269** dintre aceștia, reprezentând 0,65% dintre elevii înscriși în anul școlar 2019-2020, nu au revenit la școală nici în acest an școlar, considerând această categorie cu un risc crescut de părăsire timpurie a școlii.

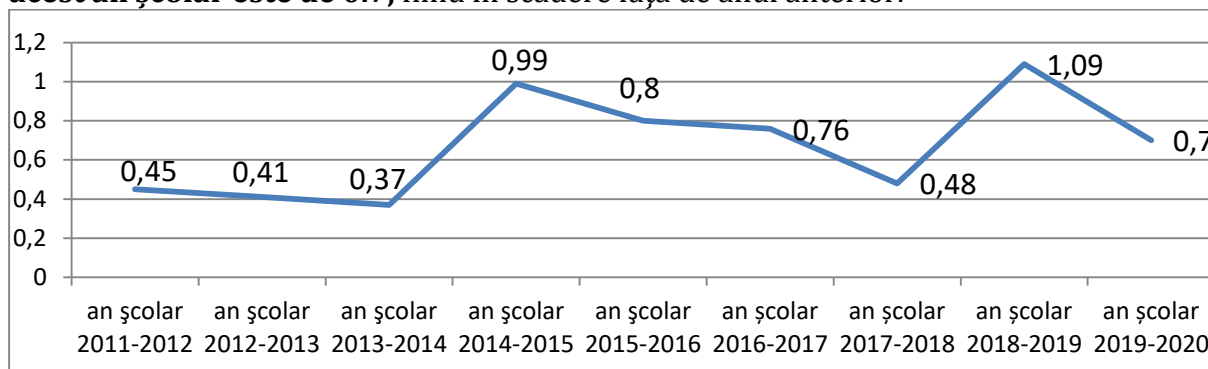
⁶ *Legea educației naționale - Art. 16 - Învățământul general obligatoriu cuprinde învățământul primar, învățământul gimnazial și primii 2 ani ai învățământului secundar superior. Învățământul secundar superior și grupa mare din învățământul preșcolar devin obligatorii până cel mai târziu în anul 2020, grupa mijlocie până cel mai târziu în anul 2023, iar grupa mică până în anul 2030.*

Elevi aflați în situația de risc de părăsire timpurie a școlii deoarece nu au frecventat deloc cursurile în anul școlar 2019-2020, raportat la nr. elevi înscriși în învățământul obligatoriu / zone școlare (%)

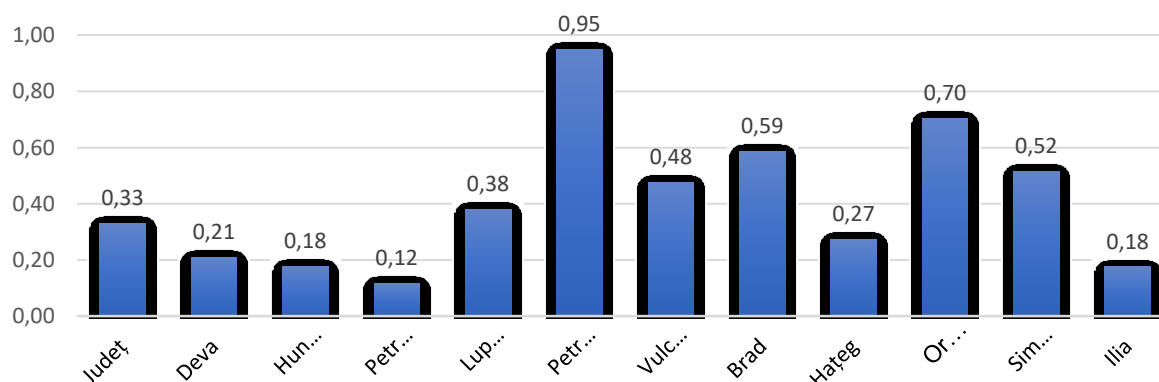
La nivelul județului Hunedoara, **rata elevilor din învățământul obligatoriu care nu au frecventat deloc cursurile în anul școlar 2019-2020 și nu au revenit în acest an școlar este de 0,7**, fiind în scădere față de anul anterior.

Evoluția ratei elevilor din învățământul obligatoriu care nu au frecventat deloc cursurile/ani școlari

- **Elevi aflați în situația de risc de părăsire timpurie a școlii deoarece de la începutul anului școlar 2020-2021 nu au frecventat deloc cursurile**

La nivelul județului Hunedoara au fost înregistrate un număr de **126 de cazuri de elevi care nu au frecventat deloc cursurile de la începutul anului școlar 2020-2021**.

Elevi aflați în situația de risc de părăsire timpurie a școlii deoarece de la începutul anului școlar 2020-2021 nu au frecventat deloc cursurile, raportat la nr. elevi înscriși în învățământul obligatoriu / zone școlare (%)

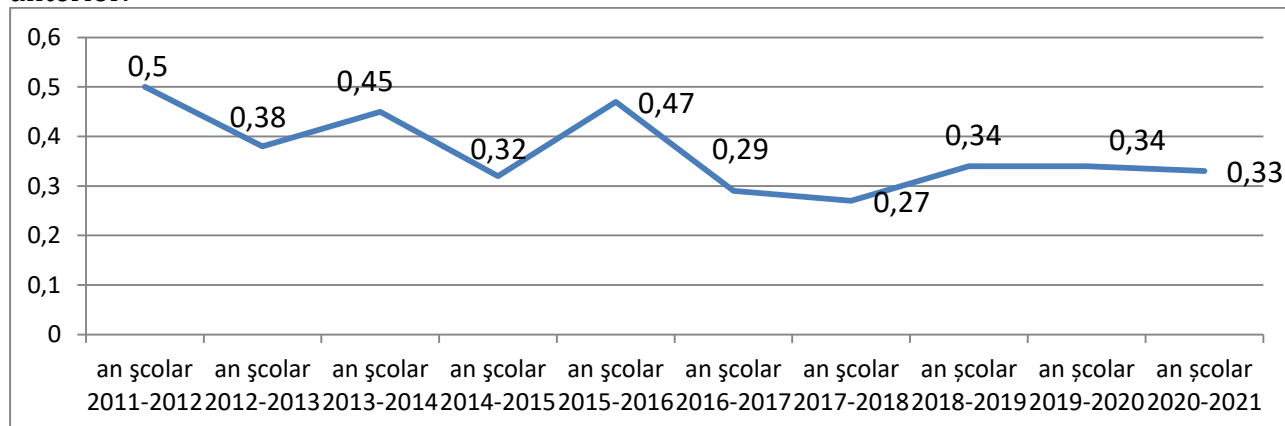
Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

Rata elevilor din județ care nu au frecventat deloc cursurile de la începutul anului școlar 2020-2021, este de 0,33, observându-se o ușoară scădere față de anul școlar anterior.

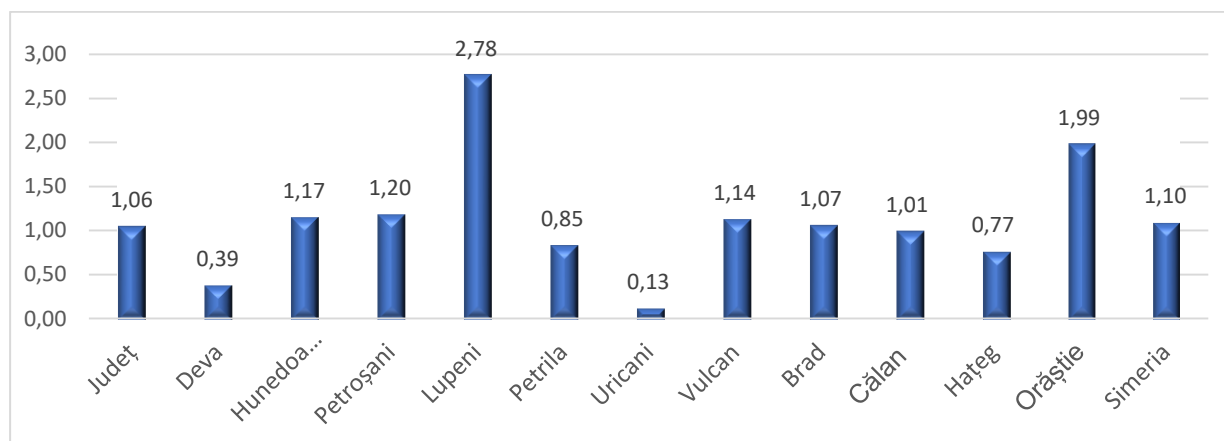

Evoluția ratei elevilor care nu au frecventat deloc cursurile în prima lună /ani școlari

• ***Elevi aflați în situația de risc de părăsire timpurie a școlii deoarece în anul școlar 2019-2020 au rămas repetenți***

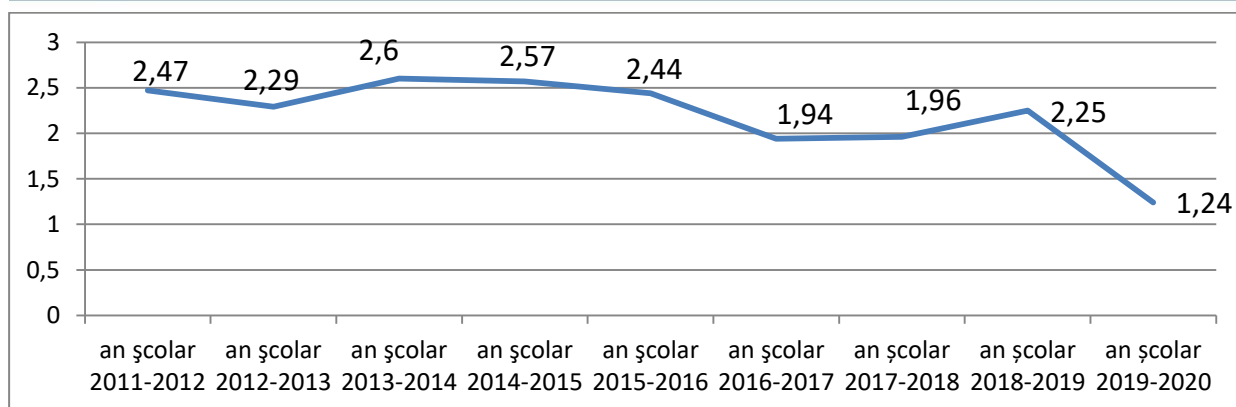
În anul școlar 2019-2020, la nivelul județului Hunedoara, **au rămas repetenți 444 elevi**, din învățământul obligatoriu*(1,24%) și din învățământul secundar superior (0,29%). **Dintre aceștia 210** sunt declarați repetenți pentru a doua oară.

28 dintre elevii care au rămas repetenți în anul școlar 2019-2020, nu au frecventat deloc cursurile în acest an școlar.

Elevi aflați în situația de risc de părăsire timpurie a școlii deoarece în anul școlar 2019-2020 au rămas repetenți, raportat la nr. elevi înscriși / zone școlare (%)

Rata elevilor care au rămas repetenți raportat la numărul de elevi înscriși în învățământul obligatoriu / județ este de **1.24**, în scădere față de anul școlar anterior.

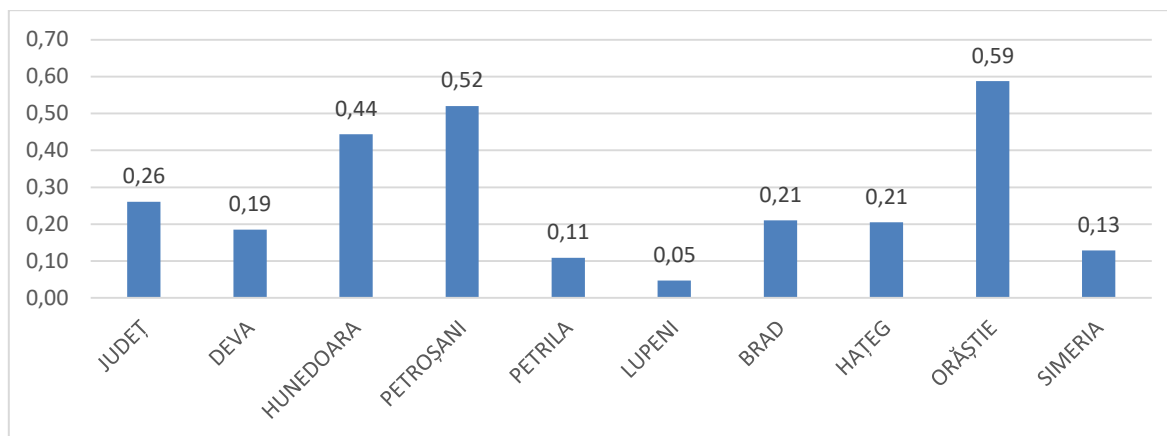

Evoluția ratei elevilor care au rămas repeteți/ani școlari

• **Elevi care în anul școlar 2019-2020 au avut statutul de retras conform art. 96 ROFUIP și care nu s-au reînmatriculat în anul școlar 2020 - 2021**

În anul școlar 2018-2019, la nivelul județului Hunedoara, un număr de 171 de elevi au avut statutul de retras conform art. 96 ROFUIP și care nu s-au reînmatriculat în anul școlar 2019-2020, la nivelul județului Hunedoara, un număr de 98 de elevi au avut statutul de retras conform art. 96 ROFUIP și nu s-au reînmatriculat în acest an școlar.

Conform Ordinului M.E.C. nr. 5447/31.08.2020 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (ROFUIP), Art. 96. Elevii din învățământul preuniversitar retrași se pot reînmatricula, la cerere, de regulă la începutul anului școlar, la același nivel/ciclu de învățământ și aceeași formă de învățământ, cu susținerea, după caz, a examenelor de diferență, redobândind astfel calitatea de elev.

Rata elevi care au avut statutul de retras conform art. 96 ROFUIP și care nu s-au reînmatriculat în anul școlar 2020 - 2021, raportat la nr. elevi înscriși / zone școlare

Din cei 98 de elevi, înregistrați la nivelul județului Hunedoara, care au avut statutul de retras conform art. 96 din ROFUIP și care nu s-au reînmatriculat în anul școlar 2020 - 2021, pentru 71 de elevi există solicitare scrisă din partea părintelui pentru continuarea studiilor în altă țară.

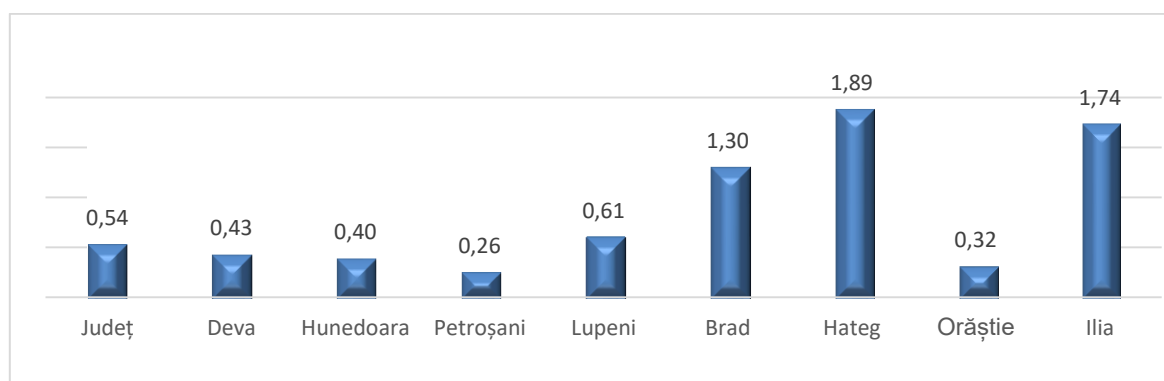

Astfel, considerăm că doar pentru **27** de elevi există riscul de părăsire timpurie ca urmare a neîmatriculării în acest an școlar.

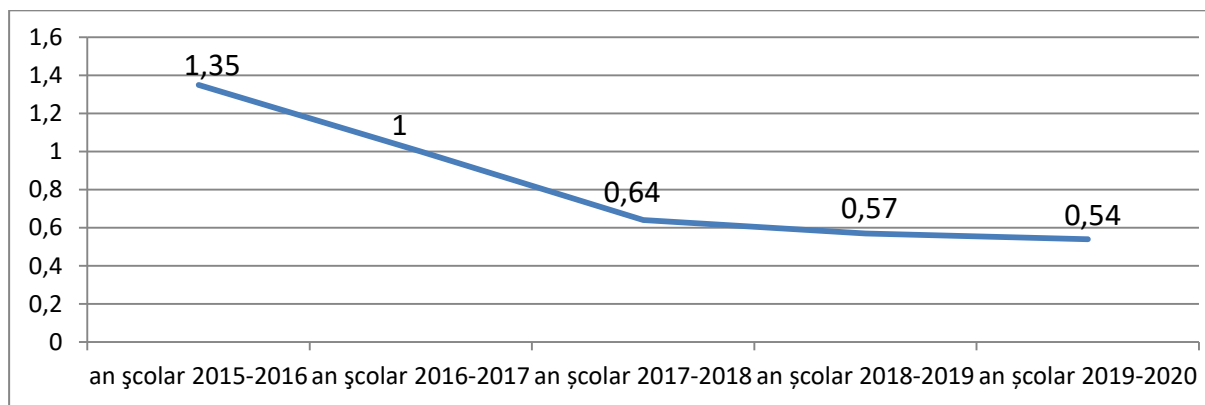
- ***Elevi care au absolvit în anul școlar 2019-2020 clasa a VIII-a și nu sunt înscriși la liceu/școală profesională în acest an școlar***

La nivelul județului Hunedoara au fost înregistrate 18 cazuri de elevi din învățământul de masă (0,54%) care au absolvit clasa a VIII-a în anul școlar 2019-2020 și care nu s-au înscris la liceu/școală profesională în acest an școlar.

Din învățământul special (conform *Curriculum-ului pentru școlarizarea elevilor cu deficiențe grave, profunde sau asociate*), 1 elev nu își continuă studiile în vederea finalizării învățământului obligatoriu.

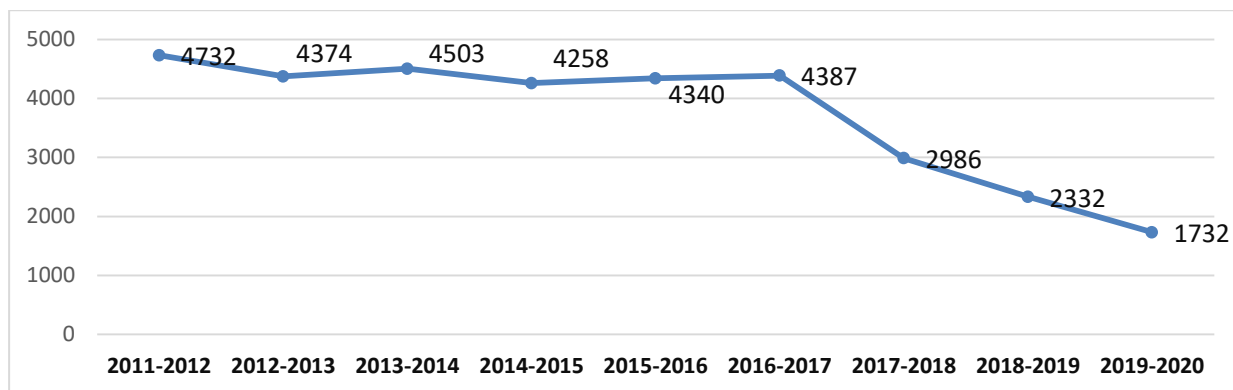
Rata elevi din învățământul de masă care au absolvit în anul școlar 2019-2020 clasa a VIII-a și nu sunt înscriși la liceu/școală profesională în acest an școlar raportat la populația școlară de clasa a VIII-a / zone școlare

Evoluția ratei elevilor care au absolvit clasa a VIII-a și nu s-au înscris la liceu/școală profesională /ani școlari

- ***Copii cu părinți plecați temporar la muncă în străinătate în luna mai a anului școlar 2019-2020***

La nivelul județului Hunedoara, conform datelor transmise de unitățile școlare în luna mai 2020, sunt 1732 de preșcolari/elevi care frecventează învățământul de masă și care au cel puțin un părinte plecat temporar în străinătate, reprezentând 3,95% din populația școlară a județului cu vârsta cuprinsă între 2 și 18 ani.

Evoluția, la nivelul județului Hunedoara, a numărului de elevi care au cel puțin un părinte plecat temporar la muncă în străinătate, pe ani școlari

Din datele transmise de unitățile școlare se constată că din cei 1732 copii:

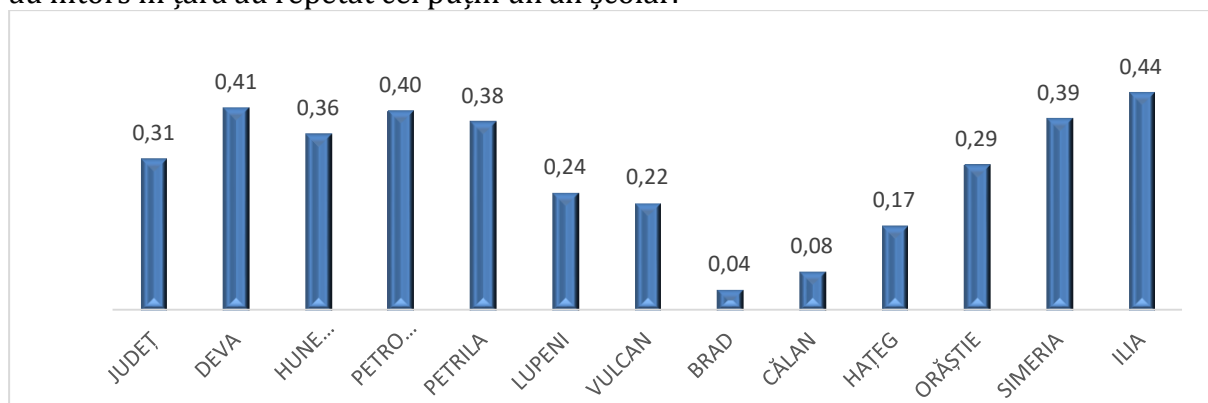
- 1257 au un părinte plecat la muncă în străinătate;
- 260 au ambii părinți plecați la muncă în străinătate;
- 206 copii cu părinte unic susținător plecat în străinătate;
- 5 copii reveniți în țară după o perioadă de ședere în străinătate mai mare de un an;
- 4 copii reveniți în țară după o perioadă de ședere în străinătate mai mare de un an și au un părinte plecat la muncă în străinătate.

Un număr de 206 preșcolari/elevi cu părinți plecați la muncă în străinătate (12% din numărul elevilor cu părinți plecați temporar la muncă în străinătate) provin din familii monoparentale:

- în 165 de cazuri (80,1%), mama ca părinte unic susținător este plecată;
- în 41 de cazuri (19,9%), tatăl ca părinte unic susținător este plecat.

• **Elevi remigrați**

În luna octombrie a anului școlar 2020-2021 a fost raportat un număr de **115 elevi** înscriși/reînscriși în unitățile de învățământ din județul Hunedoara, după o perioadă petrecută în străinătate. Ca urmare a remigrației, 26,95% dintre elevii care s-au întors în țară au repetat cel puțin un an școlar.

Elevi remigrați, în anul școlar 2020-2021, raportat la nr. elevi înscriși / zone școlare (%)

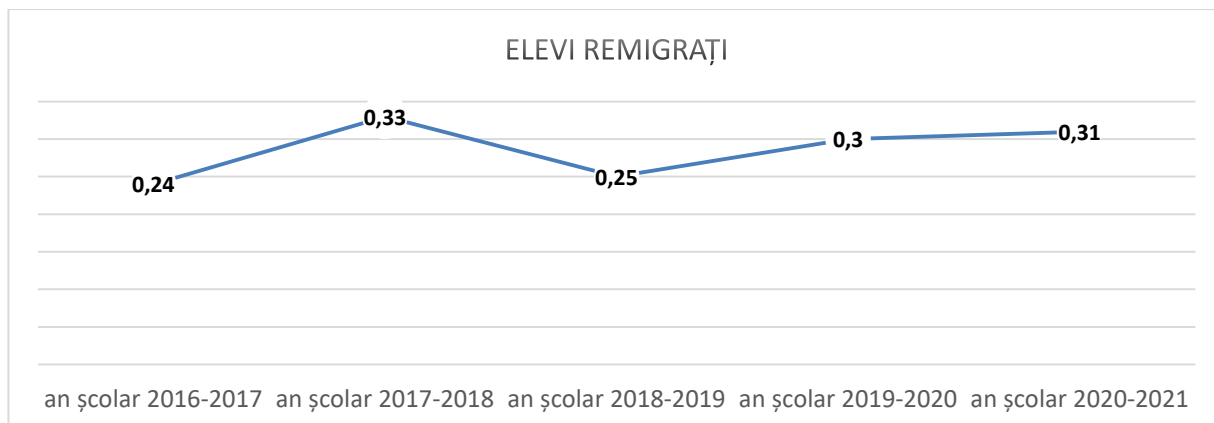
Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

Rata elevilor remigrați raportat la numărul de elevi înscriși în unitățile de învățământ din județ este de **0,31**, în ușoară creștere față de anul școlar anterior.

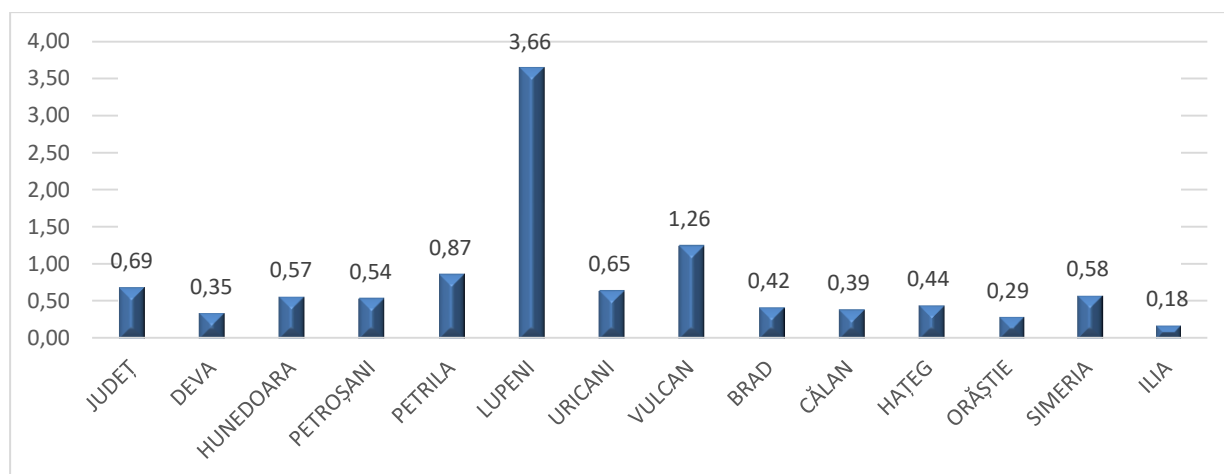

Evoluția ratei elevilor care au remigrat /ani școlari

Toate aceste aspecte prezentate conduc către importanța pe care toți factorii implicați în educație, școală și comunitate să găsească soluții optime pentru evitarea părăsirii timpurii a școlii.

• ***Elevi plecați în străinătate pe parcursul anului școlar 2020-2021***

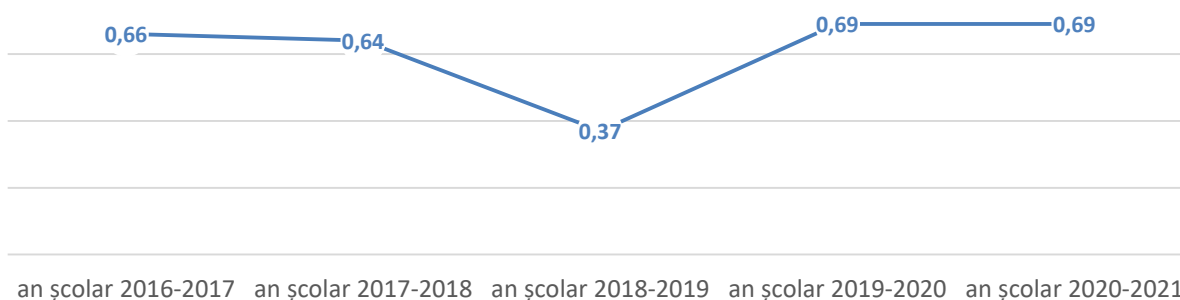
La nivelul județului Hunedoara, în anul școlar 2020-2021, un număr de 259 de elevi au plecat cu părinții în străinătate, reprezentând 0,69% din totalul elevilor înscriși în unitățile școlare (pentru 175 de elevi există solicitare scrisă a părintelui în vederea rezervării locului în unitatea de învățământ de unde pleacă*).

Elevi plecați, în anul școlar 2020-2021, raportat la nr. elevi înscriși / zone școlare (%)

Rata elevilor care au plecat în străinătate la începutul anului școlar raportat la numărul de elevi înscriși în unitățile de învățământ din județ este de **0,69**, observându-se o stagnare față de anul școlar anterior.

ELEVI PLECAȚI ÎN STRĂINĂTATE PE PARCURSUL ANILOR ȘCOLARI

Evoluția ratei elevilor care au plecat în străinătate /ani școlari

6.2. Sprijinirea absolvirii învățământului obligatoriu de către toți copiii

Abandonul școlar și părăsirea timpurie a sistemului de educație reprezintă fenomene distincte; primul se referă la elevii care renunță să mai frecventeze școala (într-un anumit nivel de învățământ), în timp ce al doilea se referă la tinerii dintr-o anumită grupă de vârstă care au părăsit sistemul de educație înainte de a finaliza învățământul obligatoriu și care nu au urmat ulterior un program de formare profesională continuă/calificare (Institutul de Științe ale Educației, 2011, Copiii care nu merg la școală).

Prevenirea abandonului școlar constă în ansamblul de măsuri în domeniul educației, a condițiilor socio-economice, de utilizare a timpului liber, de facilitare a comunicării, de modelare a comportamentului, de ameliorare a condițiilor de mediu, luat în scopul diminuării (înlăturării) factorilor de risc și de întărire factorilor de protecție.

Se poate vorbi astfel de:

- asigurarea accesului la o educație de calitate pentru toți copiii/tinerii, direcție care include ca programe reprezentative:
  - educarea și îngrijirea timpurie a copiilor;
  - învățământul de calitate pentru toți;
- asigurarea finalizării învățământului obligatoriu de către toți tinerii, ceea ce include:
  - programe remediale și de sprijin;
  - îmbunătățirea calității învățământului profesional și tehnic și creșterea relevanței acestuia;
- reintegrarea în sistemul de educație a persoanelor care au părăsit timpuriu școala, prin asigurarea unei oferte adecvate de programe de tipul „A doua șansă”;
- dezvoltarea sprijinului instituțional adecvat, prin dezvoltarea capacității instituționale a Guvernului României.

Dacă programele prezentate până acum țin de niveluri decizionale înalte, există și măsuri cu un caracter mai concret, susceptibile de a fi luate de către fiecare unitate de

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

învățământ, atât prin personalul propriu, cât și prin colaborarea acesteia cu părinții elevilor și cu diferiți agenți de la nivelul comunității locale:

1. Măsurile administrative luate la nivelul unității de învățământ au un caracter preponderent preventiv, în sensul că ele își propun să acționeze în primul rând la nivelul cauzelor/factorilor care favorizează apariția absenteismului și proliferarea lui până când se ajunge la abandonul școlar:

- asigurarea, acolo unde este necesar, a transportului elevilor între domiciliu și școală;
- consultarea elevilor în luarea unor decizii care îi afectează în mod direct, inclusiv în stabilirea regulilor/limitelor care se cer a fi respectate în cadrul școlii și a sancțiunilor ce urmează a fi aplicate în cazul încălcării lor, ceea ce le-ar putea da copiilor/adolescenților sentimentul că dețin un anumit control asupra situației;
- organizarea și desfășurarea unor activități extracurriculare (competiții sportive, cercuri de muzică, arte plastice sau abilități practice, jocuri, activități de renovare/înfrumusețare a școlii etc.), toate acestea având drept obiective:
  - intensificarea sentimentului de apartenență a elevilor la spațiul școlar;
  - oferirea unor posibilități alternative de autoafirmare a elevilor care nu obțin performanțe academice înalte;
  - eficientizarea comunicării între cadrele didactice și elevi;
  - prevenirea problemelor de integrare școlară, prin scăderea probabilității de renunțare la educația școlară de către unii elevi;
- promovarea în școală a educației incluzive;
- apelul la mediatorii școlari (acolo unde ei există), care, datorită apropierii lor de elevi și de părinții acestora, pot semnală în timp util eventualele probleme apărute;
- personalizarea școlii, prin diverse însemne specifice, organizarea unor zile ale acesteia, decorarea ei împreună cu elevii etc., toate acestea fiind menite să creeze și să dezvolte sentimentul de apartenență a elevilor la școala respectivă și, prin urmare, atașamentul lor față de regulile/normele promovate în cadrul ei;
- încredințarea către elevi a unor responsabilități (redactarea unei reviste școlare, participarea la organizarea și desfășurarea unor evenimente în cadrul școlii etc.);
- punerea unui accent mai mare pe activitatea independentă a elevilor, în scopul formării/dezvoltării autonomiei în gândire și acțiune și a capacității de luare a deciziilor, ceea ce i-ar putea face mai puțin vulnerabili la presiunile grupurilor informale;
- aplicarea cu o maximă prudență a pedepsirii unui elev deviant prin eliminarea lui temporară din clasă sau din școală, pentru a se evita vagabondajul și pierderea controlului școlii asupra copilului/tânărului respectiv;
- monitorizarea atentă a elevilor la nivel de școală;

- afișarea la un loc vizibil sau pe site-ul școlii a numelor elevilor cu frecvența școlară cea mai bună, respectiv cea mai slabă;
- menținerea unei legături strânse a școlii cu cluburile sportive, în așa fel încât legitimarea unui copil/adolescent la unul dintre acestea să fie confirmată oficial, iar programul antrenamentelor și calendarul competițional să fie făcute cunoscute școlii, în așa fel încât elevul să nu-și poată justifica în mod fraudulos „escapadele” prin participarea la competiții sportive sau la antrenamente;
- încurajarea asocierii elevilor absenteiști cu alți elevi cu o frecvență școlară bună, care să le fie „mentori” și modele concrete de bună conduită;
- facilitarea trecerii copiilor/adolescenților de la un ciclu de învățământ la altul, mai ales de la învățământul gimnazial la cel liceal, prin organizarea unor vizite în licee sau a altor tipuri de întâlniri și activități comune ale elevilor din cele două cicluri școlare (fapt posibil mai ales atunci când unitățile de învățământ aparțin aceluiași grup școlar);
- proiectarea unui curriculum care să fie, în măsura posibilităților, adecvat în raport cu trebuințele de învățare ale copiilor/tinerilor, fapt posibil mai ales la nivelul
- curriculum-ului la decizia școlii, în elaborarea căruia se recomandă și consultarea elevilor, a părinților și a altor factori de la nivel local.

2. Conduita cadrelor didactice exercită, așa cum este firesc, o influență semnificativă asupra personalităților în formare ale celor care le sunt încredințați spre educare. Iar rolul formativ al personalului didactic se manifestă și în privința fenomenelor care constituie obiectul materialului de față, îndeosebi pe latura preventivă, prin crearea în clasă a unei atmosfere deschise, favorabile integrării școlare și sociale a tuturor elevilor, în care fiecare să se simtă acceptat în mod necondiționat. Mai precis, această contribuție se concretizează în mai multe direcții:

- a) Elaborarea regulilor clasei împreună cu elevii, în speranța că aceștia vor fi mai cooperanți în respectarea unor cerințe la a căror elaborare au fost co-participanți și că în acest fel ei vor resimți un atașament mai mare față de clasa lor.
- b) Promovarea învățării prin cooperare, care are un potențial formativ ridicat în formarea/cristalizarea la elevi a unor conduite pro-sociale.
- c) Sporirea motivației elevilor pentru învățare (în special a celei intrinseci), demers a cărui necesitate este dată de faptul că elevii cu tendințe evazioniste prezintă un nivel scăzut al acestei însușiri. Ea ar putea fi crescută, între altele, prin:
  - punerea cât mai multor elevi (dacă este posibil, a tuturor) în situația de a obține succese (fie ele cât de mici) în realizarea unor sarcini școlare, ceea ce ar spori atractivitatea activității la clasă;
  - evidențierea legăturii cunoștințelor însușite la școală cu viața concretă, prin aplicarea lor în practică și prin folosirea unor aspecte ale vieții concrete ca pretexte pentru învățarea școlară;

- prezentarea noilor cunoștințe într-o manieră incitantă și prin utilizarea unor metode atractive, prezentare ilustrată, dacă este posibil, cu unele materiale audio/video interesante pentru elevi;
- evidențierea legăturii dintre eforturile elevului și rezultatele lui școlare, demers necesar îndeosebi în cazul elevilor mai mici, care nu conștientizează de la început această legătură;
- luarea în considerare, acolo unde este posibil, a opțiunilor elevilor în selectarea unor mijloace de învățământ, a unor sarcini sau chiar a unor conținuturi;
- proiectarea unor sarcini care să solicite și creativitatea elevilor;
- formularea unor expectanțe clare și discutarea lor împreună cu elevii, în așa fel încât ei să știe încă de la început ce așteaptă educatorul de la ei, cum vor fi evaluați și care vor fi consecințele acțiunilor lor;
- manifestarea entuziasmului față de disciplina predată, în speranța ca această trăire să le fie transmisă și elevilor, împreună cu dorința de implicare efectivă în activitatea de învățare;
- precizarea, încă de la începutul activității a scopurilor urmărite prin ea, intenția fiind tot aceea de creștere a gradului de implicare a elevilor în activitatea respectivă;
- prezentarea învățaturii drept cea mai importantă îndatorire pe care o au elevii;
- implicarea tuturor elevilor în procesul instructiv-educativ, prin utilizarea unor metode participative de predare-învățare și evaluare;
- formarea și dezvoltarea la elevi a unor abilități metacognitive, ceea ce înseamnă că ar trebui ca adolescenții și copiii să fie „învățați cum să învețe”;
- prezentarea biografiilor unor oameni de știință și de cultură, precum și a contextelor unor descoperiri științifice sau creații artistice, cu accent pe nevoile cărora acestea au încercat să le răspundă;
- oferirea de exemple care să ilustreze faptul că marile personalități științifice și culturale s-au format numai datorită învățaturii, muncii asidue și perseverenței;
- prezentarea, prin exemple ilustrative, a beneficiilor învățaturii, elevilor.

6.3. Reintegrarea în sistemul de învățământ preuniversitar a persoanelor care au părăsit timpuriu școala

Dacă prin direcțiile prezentate până acum se urmărește menținerea elevilor în sistemul de învățământ, există și alte direcții de acțiune, cum ar fi programe pentru finalizarea învățământului obligatoriu, organizarea de cursuri serale sau cu frecvență redusă destinate tinerilor sau adulților care, deși au un loc de muncă, doresc să finalizeze învățământul secundar (gimnazial sau liceal).

Cel mai cunoscut program destinat acestui scop este cel intitulat „A doua șansă”, care li se adresează tinerilor și adulților care au părăsit sistemul de învățământ fără să fi absolvit ciclul primar sau gimnazial, oferindu-le posibilitatea de a-și continua studiile până la absolvirea învățământului obligatoriu și, totodată, de a obține o calificare

profesională, fără a fi puși în situația de a-și întrerupe eventualele activități lucrative și/sau familiale.

El este structurat pe două niveluri:

- programul „A doua șansă” aferent învățământului primar, ce li se adresează persoanelor care au depășit cu cel puțin patru ani vârsta corespunzătoare clasei în care se înscriu și care se află în următoarele situații:
  - au fost înscrise la școală, dar au abandonat învățământul primar;
  - nu au absolvit învățământul primar până la vârsta de 14 ani;
- programul „A doua șansă” aferent învățământului secundar inferior, ce are și o componentă de pregătire profesională și li se adresează persoanelor care au depășit cu cel puțin patru ani vârsta corespunzătoare clasei în care se înscriu și care se află în următoarele situații:
  - au absolvit învățământul primar, fie prin frecventarea obișnuită a școlii, fie prin participarea la programul „A doua șansă” aferent acestui ciclu de învățământ;
  - au absolvit o parte din clasele corespunzătoare învățământului gimnazial, dar au abandonat școala pe parcursul acestui ciclu.

Înscrierea în programul „A doua șansă” se poate realiza în fiecare an școlar, în lunile octombrie și februarie. Pentru a-i motiva pe cursanți și pentru a le oferi posibilitatea de a urma acest program chiar dacă au obligații profesionale și/sau familiale, el are o structură flexibilă, putându-se realiza sub forma unui curriculum modular, a unor activități pe grupe (nu mai mult de 8-15 cursanți), a activităților intensive de învățare, prin „comprimarea” în câteva săptămâni a conținuturilor aferente unui întreg semestru. Cursurile se pot desfășura după orarul obișnuit sau în alte variante alese de conducerea școlii și de cursanți (după-masa sau seara, în zilele de sâmbătă, în timpul vacanțelor școlare). Pot fi planificate și ore pentru consultații individuale sau programe de pregătire individualizată/diferențiată, existând, în egală măsură, posibilitatea evaluării și a recunoașterii competențelor dobândite de cursanți în contexte informale. În selectarea conținuturilor se ține cont și de opțiunile cursanților, de interesele și nevoile lor. Tot în scopul flexibilizării programului, deși durata medie de școlarizare în cazul lui este de doi ani pentru învățământul primar și de patru ani pentru cel secundar inferior, această durată poate fi micșorată pentru fiecare cursant în parte, în funcție de competențele pe care el le dovedește. Cei care finalizează cu succes programul „A doua șansă” aferent învățământului primar își pot continua studiile în învățământul gimnazial; absolvenții programului „A doua șansă” aferent învățământului secundar inferior își pot continua studiile în ciclul superior al liceului sau pot parcurge unele stagii de pregătire practică, în urma cărora să poată obține și un certificat de calificare profesională de nivel 3.

Programele de reintegrare școlară „a doua șansă”, oferă medii de învățare ce sunt menite să răspundă nevoilor specifice ale tinerilor care au părăsit prematur sistemul de educație, să recunoască și să identifice cunoștințele existente și să le susțină demersul. Aceste programe sunt diferite de cele școlare, atât în ceea ce privește abordările organizaționale, cât și cele pedagogice și sunt adesea caracterizate de grupuri mici de studiu, de predare personalizată, adaptată vârstei cursanților, inovativă, precum și de

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

trasee educaționale flexibile. Pe cât posibil, aceste programe trebuie să fie accesibile și gratuite.

Alături de programele școlare „a doua șansă” pentru reintegrarea persoanelor care au părăsit timpuriu școala pot fi asigurate diferite căi de reintegrare în sistemul de educație și formare profesională consacrat.

Cursurile de tranziție, cu un accent deosebit pe îndrumare, pot fi de un real folos în depășirea momentului anterior de eșec și în revenirea persoanei în sistemul educațional consacrat.

De asemenea, recunoașterea și validarea cunoștințelor deja asimilate, inclusiv a competențelor dobândite prin intermediul unei învățări non-formale, în afara metodelor consacrate, lucru care sporește încrederea în sine și imaginea de sine a tinerilor și facilitează reintegrarea acestora în sistemul de educație.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

7. MODALITĂȚI DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A STRATEGIEI LA NIVEL JUDEȚEAN

Școlile trebuie să stabilească un sistem de alertă și monitorizare timpurie în colaborare cu familia. Identificarea în stadiu incipient a dificultăților de învățare, a stresului socio-emoțional sau a pierderii interesului este esențială – înainte ca acestea să se manifeste prin absenteism sau comportament inadecvat.

Pot fi utilizate metode și rutine diferite, dar este esențial ca identificarea elevilor aflați în situații de risc să fie urmată de o intervenție rapidă, cu un scop precis.

Cele trei niveluri de intervenție sunt:

- Sprijin universal – pentru toți elevii;
- Sprijin dedicat – pentru grupuri de elevi care se confruntă cu nevoi sau riscuri moderate;
- Sprijin individual – intervenție majoră pentru niveluri cronice sau extrem de ridicate ale necesităților sau riscurilor.

Planul de monitorizare și evaluare se va centra pe:

- utilizarea informațiilor bazate pe fapte și utilizarea pe deplin a statisticilor și a datelor existente;
- îmbunătățirea disponibilității rapide a datelor pentru monitorizarea situației copiilor;
- transparența procesului de monitorizare și evaluare și diseminarea largă a rezultatelor;
- evaluarea intermediară a impactului măsurilor și activităților strategiei în vederea ajustării acestora.

Pentru monitorizarea și evaluarea strategiei de părăsire timpurie a școlii, la nivel județean, la beneficiarul proiectului, respectiv Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara, se vor eșantiona școlile din rețeaua școlară, în funcție de zonele de rezidență și de procentul de elevi posibili să părăsească timpuriu școala din diverse motive.

Frecvența culegerii de date, de la eșantionul precizat anterior, a fost stabilită ca fiind semestrială, cu prezentarea rezultatelor monitorizării și a măsurilor care se vor întreprinde, în consiliul de administrație al inspectoratului școlar.

De asemenea, datele pentru întocmirea raportului de monitorizare, pentru fiecare activitate vor fi culese din unitățile de învățământ eșantionate, de la persoanele implicate: directorii școlilor, cadrele didactice diriginți, consilieri școlari, părinți.

În acest sens se va utiliza câte o **Fișa de monitorizare**, pentru fiecare unitate de învățământ din eșantion, al cărei model este prezentat în Anexa 1, în baza cărora se va elabora un raport de monitorizare, care va fi prezentat în consiliul de administrație al inspectoratului școlar.

Planul de monitorizare va presupune, pe lângă evaluarea progresului global, privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, realizat ca urmare a implementării

UNIUNEA EUROPEANĂ

strategiei, și realizarea unor evaluări generale și chiar punctuale asupra unor probleme critice.

Activități de monitorizare se vor realiza atât prin analiza datelor statistice din SIIR, cât și prin vizite de teren comune cu partenerii educaționali și vor fi întocmite rapoarte anuale de progres.

O primă evaluare de etapă a implementării prezentei strategii se va desfășura la sfârșitul anului școlar 2021-2022. Următoarele etape de evaluare se vor realiza anual în perioada de sustenabilitate a proiectului.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

Anexa 1

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: Educație și competențe

Obiective Specifice (O.S.) 6.2, 6.3, 6.4, 6.6

Prioritatea de investiții 10i: „Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, non formale și informale pentru reintegrarea în educație și formare”

Titlul proiectului: „**Hai la școală! O șansă pentru viitor**”

Cod SMIS 2014+: POCU 74/6/18/106735

Beneficiar: **INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN HUNEDOARA**

FISA DE MONITORIZARE PENTRU IMPLEMENTAREA STRATEGIEI

Obiectiv general al proiectului: Dezvoltarea unui program integrat de educație pentru diminuarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii/ abandon școlar, atât prin prevenire și corectare cât și prin promovarea accesului egal la învățământ preșcolar, primar și secundar de calitate în județul Hunedoara, prin: măsuri de educație preventivă adresate unui număr de 800 de copii/elevi aflați în situație de risc de părăsire timpurie a școlii, prin metode și instrumente de educație corectivă de tip a doua șansă pentru 200 de persoane (care au părăsit timpuriu școala), prin îmbunătățirea competențelor a 260 cadre didactice care desfășoară activități educative adresate grupurilor cu risc educațional și prin creșterea nivelului de informare/conștientizare/implicare a comunității locale în ceea ce privește problematica abordată de proiect.

Obiectiv specific 5: Creșterea nivelului de informare, conștientizare și implicare a comunității locale din zonele de implementare a proiectului în ceea ce privește problema părăsirii timpurii a școlii și implicării părinților în îngrijirea și educarea copiilor, prin dezvoltarea unui parteneriat între școli, autorități publice, angajatori și reprezentanți ai societății civile și prin derularea unei campanii de informare și conștientizare la nivelul județului Hunedoara, astfel încât minim 1500 de persoane să conștientizeze riscurile părăsirii timpurii a școlii și importanța implicării parentale în creșterea și educarea copiilor.

Nota pentru progres⁷

Responsabili pentru implementare (organizație și persoana responsabilă):

Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Responsabili: conform deciziei emise de inspectorul școlar general

⁷ Note pentru progres:

0 = nici un progres   1 = progres întârziat   2 = progres satisfăcător   3 = progres bun

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Data începerii:		Data finalizării:	
Activități planificate (inclusiv indicatorii/rezultate măsurabile):	Activități desfășurate/stadiul activității (început/realizat/în curs de realizare)	Activități planificate până la următoarea dată de monitorizare:	
Dificultăți întâmpinate:			
Recomandări și alte observații:			

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

BIBLIOGRAFIE

1. *Annual Education Statistic Reports*, National Institute of Statistics, 2013.
2. *Best Practices Guide for education and training of children/youth for target group, Bucharest General School Inspectorate*, 2013, (POSDRU Project 61460).
3. Combaterea părăsirii timpurii Eurydice Report Educație și Formare și formare profesională a sistemelor de educație, Raport al Eurydice și al Cedefop.
4. Comisia Europeană, [*Early warning systems in Europe: practice, methods and lessons*](#) (Sisteme de avertizare precoce în Europa: practică, metode și lecții). *Grup de lucru tematic privind părăsirea timpurie a școlii*, Bruxelles, 2013.
5. Comisia Europeană/EACEA/Eurydice/Cedefop, [*Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures*](#) (Combaterea abandonului școlar în educație și formare în Europa: strategii, politici și măsuri), Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg, 2014.
6. *Commission Staff Working Paper – reducing Early School Leaving*, 2011, http://ec.europa.eu/education/policy/school/early-school-leavers_en.htm
7. *Committee and the Committee of Regions: Rethinking Education: investing in skills for better socio-economic outcomes*, COM (2012), http://ec.europa.eu/education/policy/school/early-childhood_en.htm.
8. *Communication from the Commission to the European Parliament*, the Council, the European Economic and Social.
9. Council of the European Union Recommendation for a *COUNCIL RECOMMENDATION on Romania's 2013 National reform programme and delivering a Council opinion on Romania's convergence programme for 2012-2020*, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%2010649%202013%20REV%20>.
10. *Council Recommendation of 28 June 2011 on policies to reduce Early School Leaving*, http://ec.europa.eu/education/policy/school/early-school-leavers_en.htm.
11. Crețu D., Nicu A. – „*Pedagogie pentru definitivat și gradul didactic II*”, Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu, 2009.
12. *Diagnostic Study on school drop-out and early school leaving in rural areas*, Research Report, 2011 (POSDRU Project ID 60294).
13. *Diagnoza riscului cu privire la fenomenul de părăsire timpurie a școlii – județul Hunedoara*, C.J.R.A.E. Hunedoara, 2020.
14. *Early School Leaving – Causes and Effects*, August 2013, (Roma Education Fund-POSDRU Project ID 60443).
15. *Early School Leaving and labour market perspectives*, (Research Report, Institute of Educational Sciences, 2010), <http://www.ise.ro/abandonul-timpuriu-si-perspective-pe-piata-muncii>.

16. *Education Reforms in the Romanian Context*, (Center for International Private Enterprise 2009), <http://www.cipe.org/publications/detail/education-reforms-romanian-context>.
17. EU REGULATION (EU) No 1303/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL.
18. Europe 2020 Romania: *Evidence-based Policies for Productivity, Employment, and Skills Enhancement* (World Bank, 2013).
19. Europe 2020 Strategy, http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.
20. European Commission (2010) *Early School Leaving – Lessons from research and policy makers*, <https://youthforum.org>.
21. Georgiana Virginia Bonea - *ABANDONUL ȘCOLAR* - În: CALITATEA vieții : revistă de politici sociale [full text www.revistacalitateavietii.ro]. - 4/ 2019.
22. Global annual results report 2019: Goal Area 2, *Progress, results achieved and lessons from 2019 by Goal Area 2: ensuring that every child has access to education and the opportunity to develop the skills needed for life and work*, <https://www.unicef.org/reports/global-annual-results-2019-goal-area-2>.
23. HG nr. 1252/2012 privind organizarea și funcționarea creșelor și a altor servicii de educație timpurie antepreșcolară.
24. <https://www.schooleducationgateway.eu/ro/pub/resources/toolkitsforschools/subarea.cfm?sa=19>.
25. IO3 – Realizarea unei metodologii comune de detectare a subiecților abandonului școlar și identificarea nevoilor pentru remotivarea și integrarea lor, Erasmus + Joint Effort To Combat Dropout Output 3 - Analysis report, Tulcea County, Romania, September 2015.
26. Laura Trofin (lider de echipă), Anatol Gremalschi, Viorica Cojocaru - Experți cheie, Institutul de Politici Publice Moldova, Irina Lonean, Simona Velea, Mădălina Lefter, Vasile Strat - Experți de evaluare, *Evaluarea comună a Programului pentru Dezvoltarea Educației Incluzive 2011 – 2020*, QURES Quality Research and Support.
27. Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare.
28. Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor.
29. Legea nr. 292/20.12.2011 privind asistența socială.
30. Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
31. Legea nr. 466/04.11.2004 privind statutul legal al asistentului social.
32. Legea nr. 47/08.03.2006 privind Sistemul Național de Asistență Socială.
33. Legea nr. 48/2002 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.
34. Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
35. Legea nr. 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități.
36. Mara D. – „*Strategii didactice în educația incluzivă*”, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2004.

37. *National Report on Pre-university Education Quality Status, 2012* (POSDRU Project 55330), <http://administraresite.edu.ro/index.php/articles/17878>.
38. Ordin M.E.C.T.S. nr. 5248/2011 privind aplicarea Programului „A doua șansă”, cu modificările și completările ulterioare.
39. Ordin M.E.C.T.S. nr. 5574/2011 - Metodologia privind organizarea serviciilor de sprijin educațional pentru copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale înscrși în învățământul de masă.
40. Ordinul M.E.C. nr. 5447/31.08.2020 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar.
41. *Plan Strategic Instituțional 2019-2022 pentru Ministerul Educației Naționale*, Septembrie 2019.
42. Programul de formare „Strategii și metode non-formale pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar” derulat în cadrul proiectului european „Spirit european în educație”, finanțat prin Programul Erasmus+ Acțiunea K1 / Proiecte de mobilitate, domeniul – Educația adulților, nr. 2017-1-RO01-KA104-035956.
43. *Reducing Early School Leaving in the EU*, European Parliament, DG for Internal Policies, June 2011, <http://www.europarl.europa.eu/>.
44. *Report on Pre-university Education State in Romania*, (Institute of Educational Sciences, 2011), <http://.ise.ro/>.
45. *Romania Country Study: Analyzing the situation of out of school children in Romania*, (Institute of Educational Sciences/UNICEF 2012).
46. SEMESTRUL EUROPEAN – FIȘĂ TEMATICĂ PERSOANELE CARE PĂRĂSESC TIMPURIU ȘCOALA, https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/european-semester-country-analysis_ro.
47. *Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020*, https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Minister/2016/stategii/Strategia_VET%2027%2004%202016.pdf.
48. *Strategia Națională de Competitivitate 2014-2020*, Ministerul economiei, Antreprenoriatului și turismului, <http://www.economie.gov.ro/strategia-nationala-pentru-competitivitate-2014-2020>.
49. *Strategia Națională de Ocupare 2014-2020*, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, <http://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/minister-2019/strategii-politici-programe/5216-sn-ocupare-forta-vmunca-2018>.
50. *Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă 2013-2020-2030*, Ministerul mediului și Schimbărilor Climatice, <http://www.mmediu.ro/beta/domenii/dezvoltare-durabila/strategia-nationala-a-romaniei-2013-2020-2030/>.
51. *Strategia Națională pentru incluziunea socială a cetățenilor români de etnie Roma 2014-2020*, Guvernul României.
52. *Strategia Națională pentru Protecția, Integrarea și Incluziunea Socială a Persoanelor cu Dizabilități 2014-2020*, <https://www.servicii-sociale.gov.ro/ro/politici-si-strategii/strategia-nationala-de-incluziune-sociala-a-persoanelor-cu-dizabilitati-2014-2020>.
53. *Strategia Națională în domeniul politicii pentru tineret 2015-2020*, <http://mts.ro/wp-content/uploads/2016/02/Strategia-tineret-final.pdf>.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

54. *Strategia Națională privind Protecția și Promovarea Drepturilor Copiilor 2014-2020*, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Transparenta/2014/2014-02-03_Anexa1_HG_Strategie_protectia_copilului.pdf.
55. *Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România*, Ministerul Educației Naționale, 2015.
56. *Tackling Early School Leaving: a key contribution to the Europe 2020 Agenda*, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, http://ec.europa.eu/education/policy/school/early-school-leavers_en.htm
57. Verza E., Păun E. – „Educația integrată a copiilor cu handicap”, UNICEF și RENINCO, București, 2008.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

GLOSAR DE TERMENI

1. ADȘ - A doua șansă
2. AJPIS - Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială
3. ANPIS - Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială
4. CCD - Casa Corpului Didactic
5. CE - Comisia Europeană
6. CJRAE - Centre Județene de Resurse și Asistență Educațională
7. CNDIPT - Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic
8. DGEÎP - Direcția Generală Învățământ Preuniversitar
9. DGMRS - Direcția Generală Management și Rețea Școlară
10. INS - Institutului Național de Statistică
11. ISJ - Inspectorat Școlar Județean
12. ÎPT - Învățământ profesional și tehnic
13. M.E. - Ministerul Educației
14. M.E.C. - Ministerul Educației și Cercetării
15. M.E.C.S. - Ministerul Educației și Cercetării Științifice
16. M.E.C.T.S. - Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului
17. ONG – Organizație Non Guvernamentală
18. OSCE - Organization for Security and Co-operation in Europe
19. PDE - Procedurii de deficit excesiv a UE
20. PIB - Produsul Intern Brut
21. POCU - Programul Operațional Capital Uman
22. POSDRU - Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
23. PTȘ - Părăsirea timpurie a școlii
24. SIIIR - Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România
25. ȘDS - Școală după școală
26. U.E. – Uniunea Europeană

**PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN
Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
Axa prioritară 6: Educație și competențe
Obiective Specifice (O.S.) 6.2, 6.3, 6.4, 6.6
Prioritatea de investiții 10i: „Reducerea și prevenirea abandonului
școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul
preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de
învățare formale, non formale și informale pentru reintegrarea în
educație și formare”
Titlul proiectului: „Hai la școală! O șansă pentru viitor ”
Cod SMIS 2014+: POCU 74/6/18/106735
Beneficiar: INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN HUNEDOARA**

**„Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția
oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României”.**

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Proiectul

Hai la școală! O șansă pentru viitor. Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.